

INVĂȚĂTORUL

ORG. ASOC. INVĂȚĂTORIL R ROM. DIN ARDEAL, CRIȘANA ȘI MARAMUREȘ
REVISTA PEDAGOGICĂ, SOCIALĂ ȘI CULTURALĂ.

Incadrarea învățătorilor ardeleni.

Intre multele probleme de interes general, cu cari s'a ocupat congresul nostru dela Satu-mare, a fost și încadrarea învățătorilor ardeleni. Cu acel prilej reprezentanții celor 500 de colegi neîncadrați au arătat nedreptatea ce li se face. In consecință congresul a hotărât ca Asociația să facă o nouă efortare, pentru a se delătura nemulțumirea, și a vindeca pagubele materiale ce le provoacă.

Consecvent acestui mandat Comitetul central în ședința sa din 5 Februarie 1928 a pus la ordinea zilei această problemă. După o discuție foarte animată, studiindu-se sub toate aspectele, se constată că problema e foarte serioasă, și acum mai mult ca oricând e de mare actualitate.

Primii, cari au ridicat la ordinea zilei problema încadrării au fost învățătorii din Bucovina. In acest scop in zilele de 13 și 14 Dec. 1927 s'a ținut la Ministerul Instrucțiunii 2 confătuiri, după cari reprezentanții dăscălimii bucovinene au căzut de acord asupra unei soluțiuni precum reese din următorul:

Proces-verbal.

Astăzi, 14 Decembrie 1927, subsemnații parlamentari și învățători delegați ai învățătorimii bucovinene, intrunindu-ne la Ministerul Instrucțiunii, spre a discuta și a da o soluție definitivă încadrării membrilor corpului didactic din Bucovina, tratată prin diferite deciziuni ministeriale din anul 1920 până în prezent și de actuala lege a învățământului primar și normal-primar, în urma discuțiunilor avute și dezideratelor exprimate am stabilit următoarea și definitivă soluțiune :

I. — Se recunoaște de bună încadrarea membrilor corpului didactic din teritoriile alipite, făcută prin decizia Nr. 97.394 920 cu privire la salarizarea corpului didactic și la înaintarea în diferitele grade după regimul legii din vechiul regat.

II. — Se recunosc de bune și legale examenele de înaintare în grad ținute din 1921 până în prezent.

III. — Invățătorii cari s'au sustras dela aceste examene, trebuie să se supună obligațiunilor legale.

IV. — Invățătorii de grad. II, cărora, începând din 1921 până în prezent, nu li s'au făcut inspecțiile speciale, deși prin decizia de încadrare fuseseră încadrați ca învățători înaintați grad II, sau dacă li s'au făcut inspecțiile speciale și au fost recomandați, nu au fost înaintați la timpul convenit și legal, li se vor face inspecții speciale până la data de 1 Aprilie 1928 și tuturor acelorora, cari au obținut sau vor obține recomandarea de înaintare la grad I li se va recunoaște acest drept dela data împlinirii termenului legal de înaintare și în grad și în leafă.

V. — In ceiace privește aplicarea dispozițiunii înaintării de institutori deopotrivă la sate și orașe, fără deosebire, aplicațiunea se va face, având în vedere procedarea din celelalte ținuturi alipite și numărul învățătorilor cu drepturi de înaintare.

București, la 14 Decemvrie 1927.

Această soluțiune nu e satisfăcătoare. Mulțumește însă organele superioare din Ministerul Instrucțiunii, cari schimbând începutul și sfârștul acestui „*Proces-verbal*“ provăzându-l și cu No. oficios: 6437 îi dau caracterul unei „*Decizii ministerale*“, care în noua sa înfățișare are următorul cuprins:

Noi, Ministru Secretar de Stat la departamentul instrucțiunii, Având în vedere procesul verbal încheiat de delegații membrilor corpului didactic din ținuturile alipite, în ziua de 14 Decemvrie 1927,

DECIDEM :

Art. I. Se recunoaște de bună încadrarea membrilor corpului didactic primar din teritoriile alipite făcută prin decizia cu No. 97.394/927, cu privire la salarizarea corpului didactic și la înantarea în diferite grade după regimul legii din vechiul Regat.

Art. II. Se recunosc de bune și legale examenele de înaintare în grad ținute din 1921 până în prezent.

Art. III. — Invățătorii, cari s'au sustras dela ținerea acestor examene, trebuie să se supună obligațiunilor legale.

Art. IV. Invățătorilor de gradul II, cărora începând din 1921 nu li s'au făcut inspecțiile speciale până în prezent, deși prin decizia de încadrare au fost încadrați ca învățători înaintați de gradul II, iar în cazul când li s'au făcut inspecțiile speciale și au fost recomandați, nu au fost înaintați la timpul convenit și legal, li se vor face inspecțiile speciale până la data de 1 Aprilie 1928; iar tuturor acelorora cari au obținut sau vor obține recomandare de înaintare la gradul I, li se vor recunoaște acest drept dela data împlirii termenului legal de înaintare și în grad și în leafă.

Art. V. Se anulează dispozițiunile deciziunilor No. 26.025, 26.026, 927, 36.522 din 1927 și 39.787/927.

Art. VI. D. director general al învățământului primar și normal-primar este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentei deciziuni.

Dată la 17 Ianuarie 1928.

Ministru, Dr. C. Angelescu in p.

No. 6.437.

Comparate aceste 2 documente oficiale se poate observa cu câtă superficialitate să trece peste probleme grave cum este și neincadrarea, care sângerează sufletele celor 500 de învățători din ținuturile noastre și pe de treiori atâția în celelalte provincii alipite.

În această vreme mișcându-se și învățătorimea basarabeană am socotit necesar că Asociația noastră încă e datoare să facă din nou demersuri pentru o soluționare definitivă.

Socotindu-se deci intervalul celor 8 ani de zile de când problema n'a făcut un pas în plus spre deslegare; considerând pagubele enorme ce să cauzează învățătorimei române din provinciile alipite prin oprirea pe loc a celor ce trebuiau să fie înaintați respective retrogradarea celor încadrați; avându-se în vedere că mijloacele de constrângere după o luptă continuă așa de îndelungată ne sunt aproape epuizate; *Comitetul central convine la o măsură nouă de a se adresa prin ziarele de frunte și personal fiecărui parlamentar ardelen deosebit — indiferent de culoarea lui politică — o scrisoare deschisă prin care să fie rugat ca în interesul celor 500 de învățători năpăstuiți să se prezinte pe ziua de 15 Februarie 1928 la Ministerul Instrucțiunii publice, ca în legătură cu delegații Asociației să se facă ultimile demersuri pentru rezolvarea încadrării.*

Astfel, hotărâtă modalitatea, Comitetul central trece la stabilirea textului, care să formeze „*Scrisoarea deschisă*” și care avea să fie semnată de președinte și secretarul general.

Pentru a fi cronicari fideli, lăsăm să urmeze cuprinsul: „*Scrisorii*” spre a iniția învățătorii interesați în toate demersurile pe cari conducerea Asociației le-a făcut în favorul lor. Iar de altă parte voim ca mijlocul uzat de noi să rămâie un document pentru posterioritate.

SCRISOARE DESCHISĂ

către toți Parlamentarii ardeleni fără deosebire de culoare politică.

Asociația învățătorilor din Ardeal, Crișana și Maramureș, care numără peste 6000 de membrii, se găsește încă și astăzi, după scurgerea alor 10 ani dela Unire, în desacord cu Ministerul Instrucțiunii publice din pricina încadrării nedrepte a unui număr însemnat de învățători, membrii ai acestei organizațiuni, deși în mai multe rânduri, delegațiuni anume trimise, au cerut să se curme odată aceasta nedreptate. Și iată pe scurt în ce consistă aceste nedreptăți:

Încă în anul 1920, fostul Ministru al Instrucțiunii Dl. P. P. Negulescu, a dat Deciziunea cu No. 97.394, prin care se căuta să se unifice lefurile învățătorilor din provinciile alipite, luându-se de bază normele de salarizare ale membrilor corpului didactic primar din vechiul regat.

Decizia menționată avea grijă să respecte toate drepturile câștigate, și prevedea o încadrare corespunzătoare, cu atât mai mult, că ea se redactase cu colaborarea oamenilor de școală din provinciile alipite. Dar aceasta Deciziune n'a fost aplicată integral și în adevăratul ei spirit, cu deosebire din anul 1923 încoace, lucru care a produs permanente nemulțumiri și agitațiuni între învățătorii ardeleni, iar problema a format obiect de agitate discuțiuni în toate congresele învățătorești.

Șapte ani de-a rândul, delegațiunile Asociației noastre, au bătătorit drumul Bucureștilor, cu cheltueli grele, pentruca să intervină în favoarea colegilor cari au căzut victime acestei lipse de înțelegere, care se manifestă dealtfel la Ministerul Instrucțiunii, grație dlui P. Ghițescu, oridecâteori se cer soluțiuni pentru problemele școlare din provinciile alipite. Rezultatul demersurilor noastre a fost de atâteaori negativ. O singură dată reușise delegații noștri să convingă pe Ministrul Instrucțiunii de dreptatea cauzei ce reprezentau. Și atunci s'a și dat o altă Deciziune ministerială cu No. 70128 din 20 August 1926, care satisfăcea integral revendicările învățătorilor din Ardeal și ale celor din Bucovina și Basarabia.

Dar această bucurie și satisfacțiune n'a durat mult, căci în scurtă vreme Decizia a fost revocată, grație intervenției Consiliului general de Inspectori, fără să fi avut posibilitatea să apărăm cauza, deoarece în acel Consiliu general, care-și dă Avizul în diferite chestiuni școlare, provinciile alipite, cu toată tradiția lor școlară, n'au nici un reprezentant.

Problema a rămas prin urmare mai departe așa nerezolvită și neclarificată. În timpul din urmă o delegație a învățătorilor bucovineni s'a prezentat la Ministerul Instrucțiuni să ceară acelaș lucru: o încadrare dreaptă a învățătorilor bucovineni. Și după cum constatăm din Procesul verbal, încheiat la 14 Dec. 1927, colegii din Bucovina au găsit de bine să rezolve aceasta chestiune pe cale tranzacțio-

nală. Drept rezultat Ministerul Instrucțiunii a și dat Deciziunea cu No. 6457 din 17 Ianuarie 1928, deciziune care după părerea noastră nu-i satisface, dar care are pretenția să subînțeleagă și să se extindă și asupra învățătorilor ardeleni, căci ea începe astfel: „*Noi Ministru Secretar de Stat la departamentul instrucțiunii, având în vedere Procesul verbal încheiat cu delegații membrilor corpului didactic din TERITORIILE ALIPITE etc. etc.*”.

Și iată un nou fel de învrăjpire a unei chestiuni atât de agitate. Învățătorimea ardeleană se vede silită să protesteze împotriva felului cum s'a făcut aceasta cea mai nouă Deciziune. Mai întâiu pentru că noi reprezentanții legali ai învățătorimii din Ardeal nici n'am fost de față la acea consfătuire, și prin urmare Procesul verbal pomenit nu s'a încheiat cu delegații membrilor corpului didactic din teritoriile alipite, ci numai cu delegații din Bucovina, și în al doilea rând Deciziunea dată nu satisface cererile învățătorilor ardeleni, și în consecință noi nici n'am fi putut iscăli o astfel de încheiere.

Punctul nostru de vedere în aceasta chestiune este de mult cunoscut și el se rezumă în următoarele: ori se satisface integral ori de loc. Renunțăm la fărimituri cari nu cadrează cu demnitatea noastră. Dacă învățătorii bucovineni au consimțit să dea o astfel de Deciziune — îi privește. Noi nu înțelegem să facem obiect de târguială, dintr'o problemă care se rezimă pe lege și pe dreptate.

În aceasta ordine de idei constatăm cu regret, că problema încadrării învățătorilor din teritoriile alipite a fost tratată cu destulă nesinceritate și chiar neseriozitate. Ordinele ce s'au dat de Ministerul Instrucțiunii și multele Deciziuni, se băteau cap în cap între ele, azi erau date, mâine revocate, pentru că din nou să fie date și iarăși revocate, fiecare variind în concepțiune și formă, și reușind toate la oaltă și una fiecare în parte să producă un haos, din care numai Dzeu sfântul poate ști cum vom eși.

În aceasta situațiune găsim-ne, noi cerem să se pună odată capăt acestor stări de lucruri și de aceea am socotit să recurgem și la ajutorul Parlamentarilor din Ardeal. Suntem dealtfel gata să recunoaștem în fața opiniei publice, că nu aceasta este calea cea normală în chestiuni de acest fel și ne dăm seama și de inconvenientul unor interpretări nefavorabile nouă, cu toate că, Dzeu ne vede sufletul, nu suntem conduși decât strict de datorica ce ne incumbă poziția noastră, de a sări în ajutorul membrilor organizației noastre. Dacă am adoptat aceasta cale este pentru că am exhaustat și epuizat toate celelalte căi, fără să fi obținut vre-un rezultat, deoarece în drumul nostru s'a pus deacurmezișul duhul învrăjbirii, care pe lângă că a cauzat enorme pagube morale și materiale învățătorilor din Ardeal și celelalte provincii surori, a răușit să întârzie cu o zi unificarea suflotească, în detrimentul atâtor interese superioare.

Conducerea Asociației noastre, potrivit mandatului primit de la Congresul din Satu-mare, a hotărât să mai facă un ultim demers în aceasta chestiune cu ajutorul Parlamentarilor ardeleni, cărora

le va dovedi, sprijinindu-se pe documente și legi, că dreptatea cauzei nu suferă nici o discuțiune.

De aceea roagă pe toți acești reprezentanți ai Ardealului, indiferent de culoare politică, să binevoiască a conduce Delegația ce va trimite, în fața Dlui Ministru al Instrucțiunii Dr. C. Angelescu, în ziua de 15 Februarie c. și a stăruii ca Dsa. să pună capăt acestor nemulțumiri și agitațiuni nedorite de nimeni și regretate în primul loc de noi. Aceasta cu atât mai mult cu cât suma ce ar fi să se acorde anual pentru acești învățători neîndreptățiți, se ridică abia la 8 milioane de lei, după cum vom dovedi cu documentele ce avem la dispoziție.

Avem toată nădejdea că Parlamentarii Ardealului, vor aprecia după cum se cuvine importanța acestui apel al învățătorimii române din Ardeal, și ne vor da concursul Domniilor lor.

Deasemenea suntem ferm convinși, că de astădată, Dl Ministru al Instrucțiunii Dr. C. Angelescu, care a dovedit destulă înțelegere față cu problemele școlii din provinciile alipite, va nesocoti sfaturile lipsite de bunăvoință și sinceritate ale unor sfătuitori și va reintegra în drepturile lor pe cei 500 de învățători ardeleni, pentruca aceștia, alătura de noi toți ceștilalți, colegi ai lor, lipsiți de orice prejudecări, să putem continua în liniște, opera de culturalizare în masele adânci ale poporului nostru, operă atât de mult iubită, sprijinită și stimulată de DSA.

Cluj, 6 Februarie 1928.

În numele Asociației Învățătorilor români din Ardeal, Crișana și Maramureș.

No. 11—1928.

Această scrisoare tipărită în mai multe exemplare a fost expedită la 20 de ziare fruntașe și deosebit, la 36 parlamentari ardeleni. Unele ziare au și publicat-o în întregime, altele iau făcut comentare bine motivate. Exemplarele trimise parlamentarilor încă au ajuns la destinație. În baza acestora senatorul A. Aciu în ziua de 15 Febr. 1928 a și făcut o interpelare în Senat fără să fi primit încă răspuns dela D-l Ministru al Instrucțiunii.

Pe ziua numită delegația Asociației compusă din *președintele Traian Șuteu*, *vicepreședintele Andreiu Pora* și *secretarul general Gavril Almășan* a fost în București. Însotită de parlamentarii *Dr. Ion Mateiu*, *I. Agliceriu*, *C. Moldovan*, *P. Savi*, *P. Râmneanțu* și *I. Floria* s'a prezentat D-lui Ministru *Dr. C. Angheliescu*. În fața înaltului dignitar s'a arătat nedreptatea ce li se face celor 500 de învățători ardeleni, cari deși sunt numiți cu decrete în ordine de Consiliul Dirigent și Secretariatul general din Cluj; deși au o pregătire de 8 ani studiu în școlile normale și astfel

sunt superiori celor ce le-au urmat ulterior cu 6 ani de carte, deși în 1 Sept. 1924 aveau 3 ani împliniți și astfel prin ordonanța No. 7175 din 1926 li se recunoaște gradul de învățator definitiv fără a li se mai cere examene de definitivat; deși au împlinit unii chiar de mult 6 și 12 ani de funcționare neîntreruptă: *totuși nu sunt trecuți în categoria învățătorilor grad II și grad I.* În consecință roagă pe D-l Ministru ca anulând toate deciziunile vătămătoare de până acum să deie una nouă, *prin care toți cei de sus să fie înaintați automat în grad și leafă.* În felul acesta s'ar respecta toate drepturile câștigate în baza legilor sub cari au fost pregătiți și numiți.

Această espunere a fost susținută de cei prezenți cu o mulțime de note explicative spre a se dovedi că cererea e legală și încadrarea numai în felul acesta ar fi dreaptă și echitabilă.

Motivul de ordin financiar invocat de D-l Ministru că încadrarea tardivă a celor neîndreptățiți ar însemna o sarcină pe bugetul instrucțiunii de 160 milioane, a fost lesne răsturnat, fiindcă delegații Asociației dispuneau de un tablou statistic după județe, din care reese că învățătorii de dincoace de munți ar urca bugetul cu abea 8.877.976 Lei.

La aceste relații D-l Ministru ne îndrumă ca Memoriu să fie refăcut și să se rezume strict la esența cererii plus sumele calculate cât se poate de exact.

Delegația retrăgându-se a lucrat întreagă după amiaza zilei de 15 Februarie 1928, pentruca a doua zi în 16 Februarie ora 9 dimineața să poată prezenta D-lui Ministru următorul *Memoriu*:

DOMNULE MINISTRU,

Pentru a se lichida definitiv problema încadrării învățătorilor din Ardeal, Crișana și Maramureș suntem convinși, că ea nu poate fi definitiv soluționată, numai în cazul, când se dă o nouă decizie — anulându-se toate cele de până acum — de următorul conținut:

Toți învățătorii din Ardeal, etc. numiți în învățământ cu „Decrete” liberate de Consiliul Dirigent și Secretariatul General din Cluj să fie încadrați pe baza vechimei. Și anume: După un serviciu de trei ani să fie încadrați ca învățători definitivi, după șase ani ca învățători înaintați grad II, iar după 12 ani ca învățători înaintați la grad I, urmând apoi ca la timpul său toți cei din Categoria I-a și a II-a la împlinirea alor 6 respective 12 ani de serviciu

să fe înaintați automat la grad II respective la grad I, fără nici o altă restricțiune.

Punându-se în aplicare o astfel de deciziune ar urma să se fit-carce budgetul Ministerului Instrucțiunei cu suma de 8.877.976 lei.

Și iată pentru ce: Conform datelor oficiale ce deținem dela Revizoratele din Ardeal, rezultă:

a) Că toți învățătorii numiți prin decret pe timpul Consiliului Dirigent și Secretariatul General din Cluj, la împlinirea a lor 3 ani de serviciu au fost încadrați cu titlu definitiv fără examene și prin urmare pretendenți la aceasta categorie de încadrare nu mai sunt.

b) Învățătorii, cari au fost încadrați la timpul său cu titlu de definitivi, numiți fiind cu decrete în baza legilor locale și cari în prezent au 6 sau mai mulți ani de serviciu și nu sunt încadrați în grad II avem în 18 Județe 330. Dat fiind, că un învățător definitiv cu o gradație, în prezent primește un salariu bruto de 3.944.— lei, iar un învățător înaintat de grad II cu 2 gradații primește un salariu bruto lunar de 5.025.— lei. Aceasta diferență pentru 330 învățători înaintați la grad II ar reclama anual 4.280.760.— lei, după ce diferența lunar de salariu între un învățător definitiv cu o gradație și un învățător înaintat grad II cu 2 gradații este de 1081.— lei.

c) Învățătorii numiți cu decrete și cari în prezent au împliniți 12 sau mai mulți ani de serviciu și încă nu sunt încadrați în grad I, în 18 Județe sunt 169.

Un învățător grad II cu 2 gradații, având lunar un salariu bruto de 5.025.— lei, iar un învățător înaintat de grad I primind un salariu lunar bruto de 6.497 lei, diferența la lună între aceste două categorii este de lei 1.472.— Astfel înaintarea la grad I alor 169 învățători ar reclama anual o diferență de salariu de 2.985.216.— lei.

Presupunând, că pentru satisfacerea învățătorilor din 4 județe, al căror număr exact nu-l cunoaștem, ne având date oficiale, proporțional cu sumele de mai sus ar mai necesita încă suma de 1.600.000.— lei, totalul general ar fi anual de 8.877.976 lei.

Primiți Domnule Ministru expresia profundei noastre considerațiuni.

Cluj, la 15 Februarie 1928.

Stăpâni pe aceste date *absolut identice cu realitatea*, D-l Ministru ne făgăduiește că va supune chestiunea Conziliului de Miniștrii, care urma să se țină încă în aceeași zi, rămânând ca rezultatul să ni-l dea la ora 3 în Camera Deputaților.

Dar o decepție mai mult.

La locul și ora defiptă, comunică unuia dintre delegați că problema nu s'a putut tranșa. Delegatul nostru n'a voit să iee la cunoștință răspunsul, nevoind să-și asume singur răspunderea. Cere D-lui Ministru o nouă întrevvedere la care să fie de față întreagă delegație.

Aceasta a avut loc în seara zilei de 16 Februarie ora 8—9 în care timp D-l Ministru toată nereușita a răsturna'to pe aliniatul următor din Memoriu :

... „urmând apoi ca la timpul său toți cei din categoria I-a și a II-a, la împlinirea celor 6, respective 12 ani de serviciu să fie înaintați automat la grad II resp. grad I fără nici o altă restricțiune“. Ori noi tocmai la acest pasagiu nu puteam renunța, fiindcă acesta reprezintă chintesența principiară a toată lupta noastră de 8 ani de zile.

Impresia noastră a fost însă că D-l Ministru nu a dus chestia în fața Consiliului de Miniștrii, ci a avut o consfătuire cu sfetnicii săi intimi, cari din nou l'au influențat rămânând din umbră stăpânii situației.

Noi însă nu ne-am pierdut curagiul. Asociația va agita chestia înainte și va întreprinde noi pași îndată ce va crede de oportun¹⁾.

Răbdare deci și vom câștiga biruința.

BIROUL ASOCIAȚIEI.

Curentele pedagogice în aplicarea lor.

Asistăm de câțiva ani, în țara noastră, la o discuție și la o expunere din ce în ce mai intensă a curentelor pedagogice predominante în gândirea pedagogică actuală. Prin reviste și scrieri de seamă se determină poziția și cadrul acestor curente, cum sunt activismul, studiul individualității în școală, orientarea profesională, etc. Aceasta însemnează, de bună seamă, că și noi cu mijloacele noastre mai slabe de popor tânăr în cultură nu rămânem în afară de „curentul“ general al timpului într'o problemă așa de importantă cum este problema pedagogică.

Ceva mai mult, se schițează de-bătăva timp o mișcare interesantă de aplicare, de trecere în practica școlară, a diverselor curente teoretice, care se răsfrâng de aiurea și la noi. Aceasta însemnează, cel puțin, că am trecut de stadiul simplei imitații, numai din spirit de imitație a ceea ce vedem aiurea. Faptul trebuie să ne atragă atenția cu atât mai mult, cu cât criticii reformelor școlare, care s'au perindat de la războiul încoace, au susținut totdeauna că reformele plănuite în învățământul nostru sau proiectele lor nu isvorau din nevoile noastre reale, ci oglindiau cu multă aproximație reformele sau tendințele de reforme școlare ale țărilor apusene, pe care le imitam totdeauna. De aceea spu-

¹⁾ Un comunicat scurt și lapidar de cuprinsul celor relatate în acest articol, a fost publicat în toate ziarele.

neam că mișcarea de aplicare a curentelor pedagogice denotă un alt spirit, un spirit viu de creiere sau cel puțin de adaptare la condițiile noastre proprii. Mișcare — chiar aceasta înseamnă — adică ideile, ori de unde ar veni, s'au repercutat așa de adânc în spiritul nostru, au prins așa rădăcini că suscită pe urmele lor porniri de activitate, de realizare, de aplicare și nu rămân abstracții goale, cu care să ne împodobim la ocazii. Mergem încet în această direcție, dar mișcarea e începută sub bune auspicii și cu sorti de isbândă. Seminariile și laboratoarele de psihologie inițiază mișcarea cu studiul individualității copilului prin fișe și texte, învățătorii strâng rândurile în jurul inițiatorilor, orientarea profesională se scoboară în planul realităților. Peste tot problema școlară este urmărită cu un viu interes în cercuri din ce în ce mai largi și caută să se formeze „opinie” asupra adevăratelor rosturi psihologice și sociale, pe care urmează să se desvolte o școală românească. Dacă nevoile multiple ale unei țări mărite au dus la unele „improvizații”, prin care s'a căutat a se răspunde cât de cât acestor nevoi, improvizații de altfel inevitabile în toate ramurile vieții publice, fiindcă nu aveam oamenii corespunzători, — nu e mai puțin adevărat că într'unile cercuri de elită a început să se rostească ca un fel de contrapondere la aceste neajunsuri și imboldul acesta a pornit să se propage în toată sfera învățământului. Este deajuns să luăm în considerare numai roadele criticei, care s'a făcut de atâtea ori învățământului nostru, că anume se înmulțesc liceele peste măsură și se creiază uneori grație numai unor cerințe artificiale, impuse de influențele politice. Ca urmare se discută tot mai mult și pătrunde ideea că avem nevoie și de elemente cu adevărat productive în sânul națiunii, nu numai de elemente înscrise în buget pe seama Statului. În direcția aceasta studiul individualității copilului și orientarea profesională vor ajuta foarte mult.

Ce înseamnă aceasta? — Inseamnă că trebuie să cunoști omul pe care-l pui să îndeplinească o muncă determinată în complexul național și să-l îndreptezi după aptitudinile lui bine cunoscute. Cea ce importă în primul rând, nu este slujba sau funcțiunea, pe care cineva ar putea s'o ocupe, ci importă omul pus s'o îndeplinească. Slujba este ceva abstract, este un cadru, în care trebuie să se afirme omul concret dispunând de aptitudinile sale dezvoltate spre maximum de producție. Se revine, într'altfel, la vechia zicătoare a Românului: „Omul sfințește locul”.

Niciodată mai mult ca acum n'a fost nevoie de oameni potriviți care să lucreze după vocația lor, când orice pierdere de energie împiedecă mai mult bunul mers al producției naționale. De aceea așteptăm, încă odată de la învățământul nostru să aducă, printr'o aplicare progresivă a unor principii folositoare, îndreptarea unor stări de lucruri, care fără de aceasta ar putea să ne fie tot mai dăunătoare.

C. Sudețanu.

Procedee fundamentale greșite.

Ziarele din București au adus știrea despre noua repartizare a inspectorilor generali primari, făcută de către Min. Instr. acum mai pe urmă. Examinată această repartizare după fiecare regiune școlară, un lucru se constată dela prima privire. Din provinciile alipite n'a fost ridicată la rangul de inspector general măcar o persoană.

Din punctul de vedere al administrației și controlului învățământului primar întreaga țară este împărțită în cincisprezece regiuni școlare. Această ar vrea să însemneze un început de descentralizare.

Din cincisprezece regiuni școlare șapte, sau cel puțin capitalele lor șapte, se află pe teritoriul provinciilor alipite. Va să zică șapte centre de unde trebuie să pornească directive și înțelegere pentru nevoile unui învățământ primar, care dela început și chiar în cursul dezvoltării lui a stat sub trei regimuri străine. Chiar și numai din acest motiv pornind, șefii școlii primare din aceste șapte centre, nu e de ajuns să fie numai niște persoane cunoscătoare a atribuțiilor inspectorale generale, ci se recere ceva mai mult. Pentru a putea munci cu folos dela locul înalt unde sunt puși, acești șapte reprezentanți superiori ai școlii primare din provinciile alipite, pe lângă o cunoaștere adâncă a stărilor specifice, e de lipsă să fie concrescuți cu evoluția și viața școlii din aceste părți. Ar fi fost bine să fi avut partea lor de muncă și cunoaștere a școlii românești încă de pe când erau alte situații. E de lipsă, ca în fruntea învățământului primar din regiunile școlare aparținătoare provinciilor surorii, să stea persoane, cari au luat parte activă la frământările școlare din trecut și pentru motivul, că azi trăim încă timpuri de tranziție. Trăim vremuri, când prin munca, de fiecare zi trebuie să se țintească la o consolidare și unificare înțeleaptă a vieții școlare de pe întreg teritoriul țării. Ori această unificare înțeleaptă nu se poate face, nesocotind realitățile locale, ci din contră aceste realități trebuiesc aprofundate și îndreptate către noul scop ce se urmărește. Dar cine să le aprofundeze, dacă nu oamenii, cari au trecut prin ele și le-au trăit.

Iată cum se desfac atâtea și atâtea considerații de prima necesitate pentru bunul mers și soluționarea potrivită atâtor probleme școlare din provinciile alipite.

Cetind însă numele inspectorilor generali primari, repartizați acum mai nou la regiunile școlare, cu regret constatăm, că cei chemați n'au ținut seamă de considerațiunile de prima necesitate, ce trebuiesc avute în vedere, pentru provinciile alipite când se fac astfel de numiri. Din cincisprezece inspectorii generali primari și dintre cari șapte funcționează în regiunile șco-

lare din teritoriile alipite, nici unul nu e din aceste părți. Toți sunt din V. Regat.

Privind lucrurile așa simplu la suprafață, n'ar fi nici un păecat. Doar toți sunt români, frați de ai noștri. Dar analizând puțin chestiunea îți răsar înainte mai multe întrebări.

Întău, ce merite, excepționale, au inspectorii generali primari repartizați la regiunile școlare din provinciile alipite și care merite anume îi predestinează pentru aceste locuri? Și a doua întrebare, ce năpastă s'a abătut peste miile de învățatori din provinciile alipite, ca între ei să nu se poată ridica nici decum barem câteva exemplare, care să fie vrednice a îndruma școala primară dintr'o regiune dată?

Merite excepționale nu găsim, sau mai bine zis nu cunoaștem la nici una din persoanele repartizate ca inspectorii generali primari în provinciile alipite. Suntem gata să le recunoaștem toate meritele și destoinicia necesară, pentruca cineva să poată fi inspectri școlar între circumstanțele unde s'a născut, instruit și muncit cu conștiințiozitate. Atâta însă nu e de ajuns pentru a sta în frunte școlii și a îndruma învățământul din niște regiuni, care au avut un fir istoric propriu. Și atâta nu e de ajuns mai ales în timpul, când se muncește pentru a lega toate firele istorice deosebite într'unul singur, pentru care lucru se cere colaborarea armonioasă și coordonată a tuturor elementelor reprezentative din diferitele regiuni. Ori inspectorii trimiși din V. Regat nu pot fi elemente reprezentative naturale a școlii din aceste părți.

Și acum răspunzând la a doua întrebare pusă mai sus constatăm, că concepția și mentalitatea deosebită în privința unificării școlare, ce stăpânește Ministerul Instr. din București, a împiedecat, ca de ani de zile, elementele de valoare ale corp. did. primar din aceste părți să fie ridicate în locurile de conducere a școlii.

Fără îndoială de câțiva ani încoace, parcă în mod provocator, orice post mai însemnat din controlul și administrația învățământului în provinciile alipite este complectat prin persoane trimise din V. Regat. Acest lucru nu poate fi socotit de corect, deoarece în toate vremurile, de când există învățământ primar în Ardeal, posturile de conducere de aici — până la cele mai înalte — au fost complectate cu elementele vrednice din partea locului. Și apoi e greu de crezut, că între miile de învățatori de la fața locului nu s'ar găsi câteva elemente, care să poseadă toate calitățile, ce le-a indică pentru posturile de inspectorii.

Procedura de până aci e ofenzatoare pentru tagma învățătoarească din aceste părți. Pentrucă, dacă în aceasta tagmă în timpurile de oprinare au fost atâția învățatori harnici și luptători de frunte, nu se poate spune, că acum din rândurile lor

nu ar fi cu putință a se recruta câțiva conducători și îndrumători vrednici.

De ani de zile elementele locale au fost date la o parte, așa se vede în numele unificării. Dar să fim obiectivi. Unificare făcută nu a fost unificare, ci simplă minte o estindere, un fel de forțare a unui sistem existent într-o parte a țării, pe întreg cuprinsul ei. Rezultatele la care s'au ajuns sunt cunoscute. Nemulțumirile și jignirile îndurate de membrii corp. did. primar din provinciile alipite pe an ce trece sunt mai pronunțate. Și e și natural să fie așa. De vreme ce în Consiliul Inspectorilor, din care fac parte toți inspectorii generali primari, provinciile alipite nu au nici un inspector general primar, soluțiunile ce se dau problemelor școlare sunt trecute numai prin prizma uniformă de vederi a oamenilor, cari cu toții au trăit una și aceeași tradiție și s'au format între aceleași împrejurări, care sunt altele de cât acele asupra cărora sunt chemați a judeca și a le cumpăni. Și astfel cu siguranță soluțiunile date nu pot acoperi realitățile date din ținuturile surori. Prin noul sistem introdus fără consultarea și adoptarea părților bune existente în sistemele foste în vigoare în diferitele provincii, s'a generalizat în controlul și administrația învățământului din întreaga țară o cangrenă, care mai înainte a fost necunoscută în ținuturile alipite; anume *politicianismul introdus în școală*. Ne-ar părea rău să ne întărim în convingerea, că și la actuala repartizare a inspectorilor generali primari pe regiuni tot aceasta boală și-a jucat rolul său hotărîtor.

Nimenea nu e pentru excluderea posibilității, ca un element demn dintr-o provincie să poată fi utilizat în altă provincie. Dar nici desconsiderarea totală și tăierea oricărei puținți de avansarea a oamenilor băștinași dintr'un ținut în propriul lor ținut, încă nu pot fi admise. Suntem pentru circulația energiilor dintr-o parte în alta a țării, însă aceasta circulație să se facă atunci în mod reciproc. Dar cum să fie posibil acest lucru, când elementele bune, chiar acasă la ele sunt ținute pe loc din cauza sistemului ce se practică deja de vre-o șase ani de zile de către Min. Instr. de câte ori vine cazul să se facă numiri în posturile mai însemnate de conducere ale învățământului din provinciile alipite.

La tot cazul nu e nici românește nici frățește, ca la nici o regiune școlară din Ardeal să nu avem un inspector general primar din Ardeal.

Dacă în felul acesta se face descălecarea de dincolo dincoace, atunci aceasta nu se mai poate numi descălecarea, ci încălecarea Ardealului, Banatului, Crișanei și Maramureșului. Acest procedeu nu se poate califica altfel decât identic cu acela pe care cuceritorul îl aplică în coloniile cucerite. Ori în cazul nostru nici o provincie alipită nu e bine să simtă, că e considerată de colonie.

Impotriva unor astfel de descălecări și procedee, care împedecă elementul local să devie stăpân și conducător pe pământul lui, Ardealul totdeauna a luptat.

Nici odată problemele școlare din provinciile alipite cu esponenti originari din alte părți nu vor putea fi rezolvite. Esperiențele zilnice de șase ani o dovedesc aceasta.

Excluzivismul, ce reesă din repartizarea inspectorilor generali primari pe regiuni școlare produce o impresie și resentimente, ce n'ar fi fost de dorit. Invățătoria ardeleană în feul acesta e pusă în situațiunea de a reacționa, căci e în joc demnitatea ei de șase ani bruscată și desconziderată. A sosit timpul, ca și elementul ardelenesc să se ridice acolo, unde îl indică trecutul și suferințele lui pentru mări bine.

Dacă această dorință justă a oamenilor din aceste părți s'ar numi regionalism, atunci procedura autorităților școlare superioare în cazul de față cum să o calificăm ?

Dacă suntem frați, să ne iubim ca frații și să ne respectăm frățește. Am vrea să ne dovedească cineva, dacă și până acum în aceasta privință. Ardealul a lăsat ceva de dorit.

G. Almășianu.

Dintr'ale ortografiei limbii române.

Scrierea românească de până acum se poate grupa în următoarele sisteme: 1) *sistemele etimologice* — ale lui Micu, Șincai, Maior, Laurian, Cipariu, Eliade-Rădulescu, Dicționarul Academiei Române, ortografia ministerială — toate acestea înainte de 1880 ;

2) *Sistemele fonetice vechi* ale lui Molnar, Pumnul.

3) *Sistemele mixte (fonetice-etimologice)* — ale Academiei Române din 1881; sistema Convorbirilor Literare și sistema mixtă a Academiei Române din 1904.

4) *Sistema fonetică nouă de azi, care nu mai este o sistemă*, ci o revărsare ieșită din matca regulată, în căutarea unui drum nou. Căci azi, în multe privințe n'avem nici o sistemă, nici o normă fixă sau și dacă este o normă fixă, ea nu mai are azi autoritatea unui legislator ortografic, din porunca căruia să nu ieșim. Azi, în multe privințe, scriem cum ne taie capul. Azi ne găsim într'o perioadă de *revoluție ortografică*. Revoluții și prefaceri în toate, deci hai să fie și n ortografie !...

Cu toate acestea, problema ortografiei române, azi nu mai este o problemă grea. Greutatea ei a fost ridicată de cei ce s'au ocupat cu această chestiune în tot cursul veacului al 19-lea, dar mai ales în jumătatea a doua a veacului al 19-lea, începând cu apariția Convorbirilor Literare (1865) până la 1880 și 1904.

Acestora le-a fost greu! Noi mergem pe drum deschis și bine bătătorit.

Sistemele etimologice, cari cereau scrierii ortografice să se îndrepteze după legile derivației cuvintelor dela originea lor, au căzut, ca unele iraționale și nepractice; sistemele fonetice vechi, cari cereau scrierii ortografice să se îndrepteze după vorbirea actuală (a zilei) — asemenea s'au dus; a triumfat sistemul mixt, fonetic-etimologic, care cere ortografiei să se întemeieze pe un fonetism temperat prin necesități etimologice. Dar azi simțim că și acestea ne prea strâng, avem nevoie de îngăduințe nouă și de precizări nouă. Suntem deci revoluționari.

Revoluționarismul nostru însă, ori cât de năbădăios și inconștient s'ar părea, totuș el pornește din însuș principiul pe care se întemeiază sistema noastră ortografică pe care o socotim oficială, și care este ortografia stabilită de Academia Română în 1904. Punctul de plecare al acestei ortografii este: scriem cum vorbim. Dar fiindcă vorbele acestea: scriem cum vorbim, sunt vorbe de geaba, pentru că și-așa n'o facem aceasta și n'o facem, pentru că simțim că ne este imposibil să exprimăm prin forme vizibile toate impresiunile auzului, — atunci principiul ortografei oficiale simte trebuința să se completeze astfel: scriem cum vorbim, dar ținem seamă și de necesități etimologice.

Ei bine! aici este izvorul de unde se adapă revoluționarismul ortografei noastre de azi.

Admitem că trebuie să ținem seama de necesități etimologice, pentrucă trebuie, dar avem la îndemână și cealaltă parte a principiului ortografei limbii noastre: *scriem cum vorbim*. Deci scrierea trebuie să țină seamă de propășirea fonetică a limbii. Ce ne facem în cazul, când scrierea noastră, așa cum este ea fixată oficial, a rămas îndărăt față de propășirea fonetică a limbii?? Cum scriem în cazul acesta? că dacă scriem cum vorbim, neținând seamă de normele ortografice, fixate oficial, suntem revoluționari; iar dacă nu scriem cum vorbim, suntem întârziați! Deci ce facem când ortografia noastră a rămas îndărătul evoluției fonetice a limbii?

Răspunsul e simplu: facem ceace facem. Adică: revoluție în ortografie, și așteptăm intervenția celor în drept, să sălteze peste hopuri carul ortografei împotmolite la niște forme fixe, îndreptățite odată de *fonetismul de-atunci al limbii și de uzul de-atunci al scriitorilor*, dar neîndreptățite azi, din pricina evoluției fonetice a limbii, și din pricina uzului celor se scriu azi această limbă. Vom da aci două-trei exemple ale acestui revoluționarism, provocate de nearmonizarea ortografei noastre oficiale cu ceace numim uzul general al scriitorilor, sau cel puțin majoritatea lor:

Ortografia oficială — între alte norme fixate, are și pe acestea: 1) imperfectul indicativului pers. III singular se termină în — **ea** la verbe de conjugarea a II-a și a III-a (el **tăcea**; el **mergea**); iar verbele de conjugarea a IV-a se termină în — **ia** (el **auzia**, el **cetia**); 2) verbele terminate la prezent indicativ în — **esc** (ex. **cetesc**), se vor termina la imperfectul indicativului pers. III singular în — **ia**, și la subjunctivul prezent pers. III-a în — **ească**: ex. el **cetia**, el să **cetească**; 3) substantivele comune feminine articulate cu articolul hotărît, se vor termina la genitiv și dativ singular în: **ei**, **ii**, **iei**, după cum cuvântul are la nominativ plural, forma nearticulată, terminațiunea: — **e**, **i**, **ii** (ex; **casă**, — **case**, — gen. dat sing. **casei**; **biserică** — **biserici**, — gen. dat sing. **bisericii**; **pălărie** — **pălării**, — gen. dat. sing. **pălăriei**). Acestea sunt norme fixate de ortografia oficială.

Recunoașten că necesități etimologice au contribuit la fixarea acestor norme, destul de complicate pentru unul mai puțin obicinuit cu rosturile gramaticii, dar ne întrebăm: ce rost mai are observarea acestor norme azi, când majoritatea scriitorilor nu le mai observă, uniformizându-le uneori, puind, alteori, pe unele în locul altora? Când majoritatea celor ce vorbesc și scriu nu mai fac nici o deosebire între sunetelc terminațiunilor dela formele: **tăcea**, **mergea**, **cetia**, **așternea**, — **înfloria**, **înflorască**, **cetia**, **cetească**, și nici nu le mai scrie după prescritele ortografiei oficiale, ci le scrie pe toate în — **ea** (**mergea**, **tăcea**, **cetea**, **înflorea**, **cetească** **înflorască**); de ce să nu nizuiască spre această simplificare și ortografia oficială? Adică: de ce n'ar vrea să țină, pas cu uzul vremii *de azi*? Ce s'ar pierde prin simplificarea aceasta? Nimic! ci s'ar înlesni truda dascălilor cu sârmanii copilași, cari prin o lectură particulară — înafară de clasă, uită legea ortografiei oficiale, și se clatină din nou *sub impresia ortografiei celei vii*, întrebuințate de scriitori.

Tot așa stăm și cu *legea* genitivului și dativului singular al femininelor articulate cu articolul hotărît. Și aici ne clatinăm între o formă și între alta. Scriem cu — **ei** ceeace ar trebui să scriem cu — **ii**, și cu — **ii**, ceeace ar trebui să scriem cu — **ei**. Așa scriem deseori: *turnul bisericeii*, în loc de: *turnul bisericii*, Și: *dragul mamii*, în loc de: *dragul mamei*. Confuziile în scriere, aici, se țin lanț, pentrucă semnele **ei—ii** se aud — în rostirea generală, ca **ii**. Și fiindcă principiul pe care se întemeiază *ortografia românească*, care nu este o *ortografie tradițională*, este, întâi de toate, principiul fonetic, cred c'ar fi bine să i-se acorde, oficial, dreptul să se validiteze și în acest caz, al genitivului și dativului sing. al substantivelor feminine articulate cu articolul hotărît.

S'ar simplifica și ortografia și s'ar înlesni și învățarea ei. Poate că vremea va aduce scrierea numai cu — **ii** chiar la geni-

tivul și dat. sing. al femininelor, terminate la nominativ singular în *-ie* (palărie). Deocamdată — din pricini eufonice, acestea rămân afară din discuția noastră. Pe cum se vede, revoluționarismul nostru cere numai aceea ce i s'ar putea da *azi*, fără bătaie de cap. — Că vremea, săraca, va interveni odată și — odată în favoarea unei forme, pretinzând supunere fără cârteală, e foarte adevărat! Ce ne facem însă până atunci, când vedem că normele oficiale sunt învinse de — o realitate care trăește azi? de ce n'am da atențiune îndemnului acesteia? *Uzul celor ce vorbesc și scriu este de cea mai mare însemnătate în o chestiune ca și aceasta, când e vorba de ortografie, privită în partea ei fonetică.*

Adevărat că de multeori *uzul* — fie și general! — nu poate fi adus ca un motiv al înoirii ortografiei. *Și nu poate fi invocată oridecâteori el păcătuiește prin nesocotirea considerațiilor gramaticale. În privința aceasta ortografia noastră de azi, ortografia mulțimii nu plătește nici o zală ruginită. Deschideți cărțile și cetiți: „I-au dat afară din sală, pentru că n-a avut purtare cuviincioasă... etc.“*

Ce însemnează apostroful (') și linia de legătură? Pare că s'a uitat cu totul înțelesul lor! Cei cari cunosc cât de cât gramatica românească știu că „l“ din forma mai sus, scrisă greșit *l'au*, este pronume personal, persoana a III; acuzativ singular, și că „l“ nu duce *cu sine*, înainte sau după, un alt sunet, care să se poată elimina și înlocui cu apostrof. Deci vom scrie corect: „I-au dat afară“ și: „nu-l dă afară“; — iar forma „n-a avut“ — va trebui scrisă corect „n'a avut“, pentru că aici apostroful ține locul lui *-u*, din vorba „nu“.

Natural, că în cazuri de ignoranță a gramaticii elementare, uzul general nu merită nici o atențiune, doar o revoluțiune împotriva-i!

Bar fiindcă scopul acestor rânduri n'a fost descoperirea greșelilor de ortografie cari se comit *azi*, în numele unei ignoranțe a gramaticii românești, ci *voiam doar să semnalez necesitatea de-a apropia ortografia noastră pe care o avem stabilită, de fonetismul actual al limbii*, mă opresc aici.

George Șerban.

Frumosul Sirius.

Știința cerului.

Calendarele noastre nu interesează prea mult lumea și mai ales lumea dela sate, nefiind făcute după trebuințele lor. Calendarul săteanului este nescris, se știe, se cunoaște de veacuri, săteanul nu se orientează după cecece spune cineva, ci numai după cecece vede el.

Sunt diferite calendare cari se fac după mișcarea Soarelui ori a Lunei sau a unor stele mai mari. Calendarele noastre se bazează pe mișcarea Soarelui, în structura lui nu ține multă socoteală de mișcarea Lunei. Calendarul musulman și evreiesc în schimb nu țin socoteală de mișcările Soarelui ci numai de a Lunii. Calendarul cel mai bun, cel mai natural îl aveau Egiptenii vechi, îl au și azi oamenii noștri dela sate, este calendarul luni-solar, întocmiț după mișcările Soarelui și a Lunei. În special mișcarea Lunii interesează mai mult și timpul de apariție al unor stele mai mari înainte de răsăritul ori imediat după apusul Soarelui.

Una dintre cele mai frumoase stele ale cerului a atras atenția celor de pe malurile Nilului, cari și-au împărțit timpul după apariția pe cerul de dimineața a acestei stele. Cum ei își făceau rugăciunea de dimineața înainte de răsăritul Soarelui, iar seara imediat după apusul lui, e ușor de explicat, că apariția stelei *Sirius* pe cerul de dimineața le-a atras luarea aminte. Au observat că timpul cald, timp important pentru viața agricolă, este legat de apariția înaintea Soarelui a acestei stele, numită de ei *Schirra*, cecece însemnează cea mai strălucitoare stea.

Intr'adevăr este cea mai frumoasă stea. Apartine cerului sudic dar se poate vedea și în regiunile noastre spre sfârșitul toamnei seara mai târziu, iar prin Februarie deja la orele 22 este în spre sud, atunci culminează.

Egiptenii i-a dat mare importanță; cultura Nilului era legată de ea, începutul anului și a calendarului lor deasemenea. Este cea mai mare stea de pe întreg cerul instelat, în strălucire este întrecută numai de Venus (Luceafărul) și de Joe. În timpul verii nu o vedem decât numai dimineața prin August, și este atât de strălucitoare, încât dacă nu este pe cer Luceafărul, oamenii o confundă cu el. Sirius se poate recunoaște ușor; începând din Octomvrie se vede în fiecare seară, nu mult deasupra orizontului,

Când aproape de orizont vom observa printre alte stele o stea mare, frumoasă, scânteietoare, strălucind în toate culorile dela roșu-rubin, verde, alb, albastru, să știm că este Sirius. Lumina Luccafărului sau alui Joe nu este vie, neliniștită ci blândă.

Fiind atât de frumoasă și atât de simpatică nu e de mirat că s'a silit fiecare iubitor al cerului s'o cunoască cât de bine.

Egiptenii au adorat-o ca pe zeul *Solhis*. Grecii o credeau un soare, ci iau dat numele de *Sirios*, asemănător numelui arab. Este steaua principală din grupul de stele (constelația) *Câine-lui mare*, e un soare mare depărtat binisor de noi. Intrucât depărtările cerești se socotesc mai ușor, în *ani de lumină*, depărtarea lui Sirius s'a socotit aflându-i-se unghiul mic, de $0'',370$ (secunde de ore) sub care se vede raza orbitei Pământului. Cu cât unghiul este mai mic, cu atât depărtarea este mai mare. Depărtarea corespunzătoare acestui unghi, numit *paralaxă*, este de *8,8 ani de lumină* sau 83 bilioane km., ținând seamă că lumina parcurge pe secundă 300.000 km.

Față de celalalte stele, — cum este bunăoara și frumoasa *Wega* din constelația *Lirei*, *Sirius* uesto cu mult mai strălucitor. Steaua *Wega* se ia ca unitate de măsură pentru strălucirea stelelor Ea este de mărimea întâi. Alte stele cum sunt cele din *Carul Mare*, de mărimea a doua, iar *cele mai mici* pe cari le mai putem distinge cu ochii liberi sunt de mărimea a șasea. O stea de mărime I este de 2,5-ori mai strălucitoare decât o stea de mărimea a doua. *Sirius* fiind de mărimea —1,7 este de 4-ori mai strălucitor decât o stea de mărimea întâi și aproape de 400-ori mai strălucitor decât cea mai slabă stea pe care o putem vedea. Soarele nostru așa cum se vede ar fi de mărimea —25 vara și —27 iarna, iar la depărtarea lui *Sirius*, s'ar vedea de 34-ori mai slab decât *Sirius*, aproape nu l'am cunoaște.

Sirius este un soare de două ori mai mare decât Soarele nostru, are o căldură de apropae 10.000° (Soarele numai 7200°). Nu e un soare simplu ci alături de el mai e încă un soare, care se rotește în jurul lui ca un însoțitor. Astronomul *Bessel* prin 1844 a bănuit că *Sirius* ar fi o stea dublă, dar n'a putut face măsurii prea exacte. Abia în 1862 i-a reușit lui *Clark* să-l vază ca un sistem binar, însoțitorul o stea de mărime 9, puțin depărtat de corpul central. De atunci încoace, în măsura perfecționării instrumentelor de observație a fost studiat tot mai mult acest sistem, aflându-se că însoțitorul este de 2,2 ori mai mic decât *Sirius* și-l înconjură în 84 ani de zile. Minunat sistem. Oare

cum se vor fi simțind ființele cari vor trăi pe planetele acestui sistem cu doi sori?

Frumosul *Sirius* aparține grupului stelelor albe, celor mai tinere. Este un soare în plină tinerețe, până când al nostru este în faza bărbăției, fiindcă a trecut din alb în galben. Examinat cu spectroscopul, s'a aflat că acest corp incandescent, este compus din gaze de hidrogen în cea mai mare parte, apoi din vapori de apă aprinși, din calciu, magneziu, sodiu și alte metale mai ușoare. Metale grele nu sunt nici în atmosfera nici în interiorul lui. Nu s'a condensat într'atât ca să se formeze gazele aprinse ale metalelor mai grele.

Față de celelalte stele are o mișcare proprie. Se duce cu o repezcală de 18,4 Km pe secundă, de 30 ori mai repede ca un glonte de tun! În drumul său nu se departă de noi, ci se apropie cu 9 Km pe secundă. Cu toată mișcarea lui atât de repede, noi nu-l vedem mai aproape, ba nici mișcarea lui față de stele nu se poate recunoaște de cât cu mare greutate. Il vedem ca o stea scânteietoare, verde albă. După o notiță din vremea veche se zice că Hiparc l'ar fi văzut ca o stea roșietică. Cu greu se poate explica această schimbare după starea în care se află azi.

Am încercat să-l cunoaștem pe *Sirius* ca pe cea mai frumoasă stea a cerului. Multe am dori să mai știm, ne-ar plăcea să știm cu toții cum s'a ajuns să se afle atâtea despre el și câte alte celea. Ne este vecin doar numai 2—3 stele sunt mai apropiate de noi de cât el.

At. Popa

Problema oboselii în școală.

(Metoda dynamometrică).

Una din marile probleme ce a făcut vâlvă în străinătate, ce a deschis câmp experimental de acțiune multor pedagogi consacrați a fost problema oboselii în școală.

Bazați pe aceste experiențe s'au întocmit programe noi școlare și s'au făcut reforme în învățământ. Studiul experimental de pedologie și pedagogie și-a luat avântul aproape în toate țările afară de România și este antemergătorul oricărei reforme școlare.

Noi însă, departe de a ne măsura activitatea noastră pe acest domeniu cu acea a imenselor laboratoare din America, Germania, Franța, etc., ne mulțumim numai să admirăm munca lor și să copiem rezultatele la care au ajuns acci ce s'au străduit și se străduesc încă, să dea învățământului o bază solidă

și o directivă demnă de admirat, prin continua studiere a copilului.

Programele noastre școlare actuale, fie că ar fi o copie fidelă a acelor din străinătate, fie că ar fi simplamente plăsmuite, cum adesea s'a întâmplat, din imaginația aceluia ce nedepășind pereții cabinetului său, ordonă ceiace socotește după sine adequabil, ca să fie executat ca slovă de evanghelie în școlile noastre, în ambele cazuri ele nesocotesc natura psico-fizică a copilului nostru. Nu voiu ca prin rândurile de mai sus să neg valoabilitatea rezultatelor la care au ajuns pedagogii străini ei voiu să arat numai că noi nu putem fi și nici nu va mai trebui să fim maimuța care imită ceiace alții stabilesc prin proprie muncă, căci sunt sigur că și Dvs. de acord cu mine, veți afirma cu certitudine că ceiace se potrivește sufletului copilului Francez sau German nu se potrivește sufletului copilului Român și invers. Dacă ne-am mulțumit până acum cu rezultate copiate după munca altora, dacă am stat până acum în pasivitate, ar fi timpul să purcedem la lucru și pentru aceasta primul care ar trebui să se îngrijască ar fi statul. Se dau zeci de milioane pentru geamuri

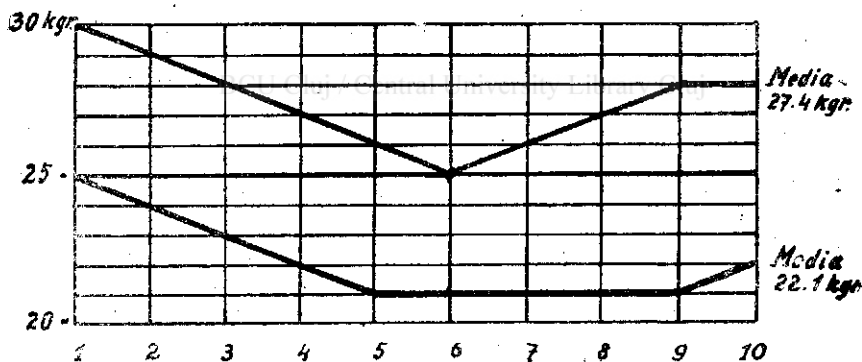

Fig. 1.

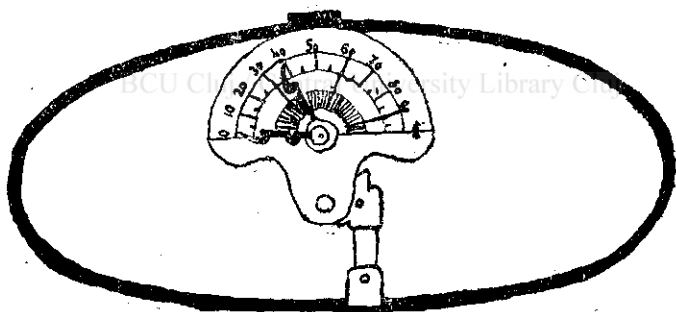
sparte, se cheltuiesc sume fabuloase pentru lucruri de nimic și nici când măcar pentru înființarea unui laborator de pedagogie experimentală măcar în capitala țării, laborator în care munca cinstită și devotată a multor cunoscători să facă ca și noi să ne ridicăm fruntea după făgașul rușinos al tradiției și să aducem un aport real pentru îmbunătățirea învățământului nostru.

Punctul de plecare acestor experiențe, care caută să determine oboseala acumulată de elevi în decursul orelor de curs prin ajutorul unui aparat numit dynamometru, care înregistrează forța musculară a mâinii este bazat pe paralelismul psico-fizic, paralelism care ne arată că munca intelectuală influențează în mare parte munca fizică și invers, munca fizică influențează munca intelectuală; că aceste două procese nu-și limitează sfera lor de acțiune și că ambele se întrepătrund influen-

țându-se reciproc, dându-ne astfel posibilitatea ca să măsurăm oboseala intelectuală cu aparate ce înregistrează munca fizică. Pentru a evidenția mai bine acest paralelism psico-fizic, voi da mai jos o grafică care reprezintă curba variației forței musculare înscrisă la dynamometru a unui subiect experimentat (elev al Școlii Normale de băieți din Cluj) înainte și după două ore de muncă intelectuală fără întreruperi, care a constatat dintr'o traducere din limba Franceză în limba Română a unei bucați necunoscute elevului. (Vezi fig. I).

(În grafică coordonata orizontală reprezintă presiunile exercitate asupra dynamometrului iar cea verticală forța în Kgr. marcată la fiecare presiune).

Din grafică de mai sus reiese clar influența reciprocă ce există între munca creierului și cea a mușchilor, căci dacă am căuta să o negăm ar urma o inexplicare, căci nimic nu ar mai putea fi în stare să ne arate de ce unui copil care stă nemișcat și cetește i se epuizează o parte din energia lui musculară, proporțională cu munca intelectuală făcută, cu toate că el nici nu s'a clintit măcar din bancă.

Dynamometru [Collin]

Fig. I.

Aparatul cu care am întreprins aceste experiențe este după cum am mai spus Dynamometru (Collin). El este format dintr'o elipsă de oțel flexibilă la presiune. Atunci când subiectul de experimentat strânge dynamometrul (între falanga II-a și podul palmei) cele două arcuri ale elipsei se apropie și pun în mișcare printr'un angrenaj un indicator care mișcându-se pe un cadran gradat, ne arată prin cifra în dreptul căreia rămâne, presiunea în Kgr. pe care subiectul respectiv a exercitat-o asupra brațelor dynamometrului. Experiențele cu acest aparat se încep numai după ce s'au făcut câteva ședințe anticipate în care să se explice copiilor felul cum trebuie așezat aparatul în mână, ședințe care aduc familiarizarea copiilor cu el și înlăturarea multor neajunsuri sau rezultate nereale. (Vezi fig. II).

Experiența odată începută se poate face în două feluri : s'au

se lasă ca ea să dureze până la epuizarea totală a energiei subiectului, care se manifestă prin neputința de a mai mișca indicatorul după cadranul gradat al dynamometrului, sau se fixează un număr de presiuni de ex. 12 (Claparède), sau (cum le-am făcut eu), după care se face o medie care reprezintă forța subiectului la acea experiență.

Dacă vom observa curba presiunilor pe care subiecții de experimentat le-au exercitat asupra dynamometrului, vom deosebi după forma lor mai multe tipuri radical distincte în modul

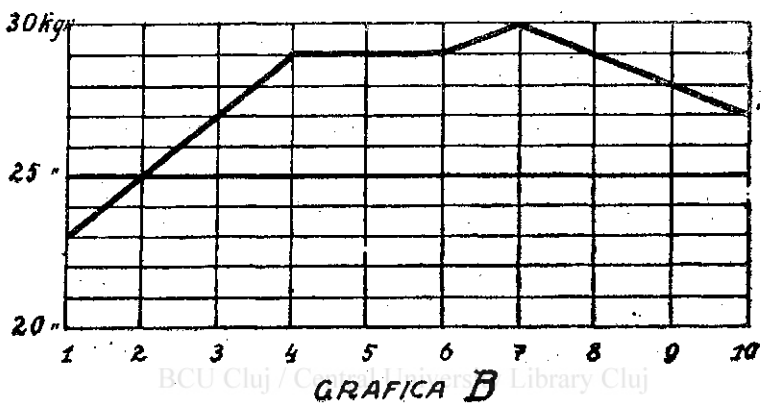

Fig. III.

lor de a se comporta, iar pentru a avea o imagine mai clară a acestor deosebiri vom da la fiecare tip în parte și câte o grafică, care reprezintă forța dynamometrică a patru elevi din cl. VI a școlii Normale de băieți din Cluj.

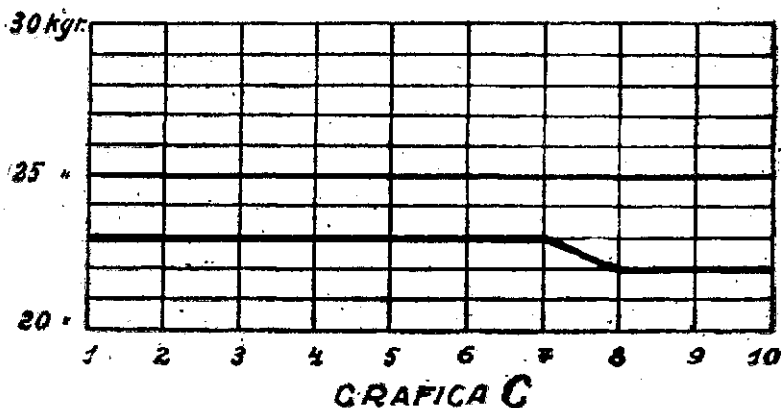

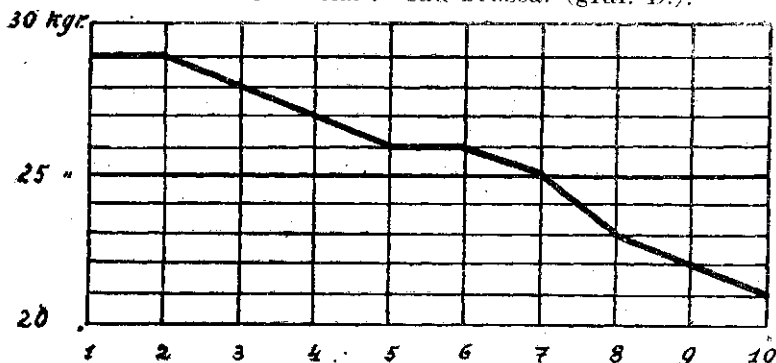
Fig. IV.

1. *Tipul crescător.* Reprezentanți ai acestui tip sunt subiecții cari încep lucrarea cu o forță oarecare, căreia îi urmează o treptată urcare. (Graf. B.). (Vezi fig. III).

2. *Tipul staționar.* Subiecții cuprinși între granițele acestui

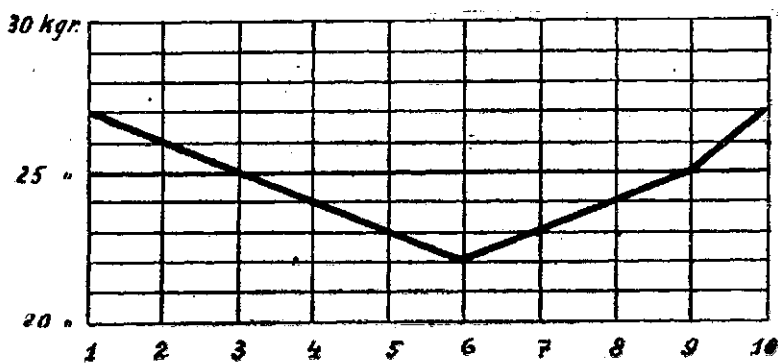
tip dspun de o muncă constantă dela începutul lucrării și până către sfârșitul ei când intervenind oboseala face ca să scadă curba. Acestor tipi li s'au mai dat numele și de tipi orizontali. (Graf. C.). (Vezi fig. IV).

3. Al treilea fel de tip este acela scoborător, care începe munca cu o forță oarecare și pe măsură ce o efectuează curba scoboară cu o diminuare constantă sau bruscă. (graf. D.).

GRAFICA D

4. Al patrulea tip de muncă este tipul concav care până la un moment dat este tip scoborător, iar dela acel punct minimal începe a-și ridica curba. (graf. E.).

GRAFICA E

În afară de aceste tipuri pe care eu le socotesc ca cele mai principale, Kemesis în experiențele sale de determinare a tipurilor de muncă, mai evidentiază încă un tip de muncă cu curbă convexă, care ar prezenta o fază de urcare la început pentruca apoi să se observe o imediată scădere. (Claparède Psychol. et Pedag. experim.).

Eu nu am primit acest tip din cauză că până acum nu am găsit aici un subiect care să rămână fidel până la sfârșit tipu-

lui urcător; ori de îndată ce tipul urcător începe a scoborâ curba presiunilor, cade pe teritorul așa numit de Kemesis convex, pe care eu îl implic în tipul urcător. Pentru a ne lămuri mai bine să privim grafica B.

Subiectul experimentat dacă ar fi fost pus ca să marcheze numai 7 presiuni ar fi fost reprezentant al tipului ascendent, după Kemesis, căci numai ultimele trei presiuni formează o curbă descendentă, ori aceasta s'ar putea duce și mai departe și tipul pur ascendent ar fi numai un ce variabil în funcție de numărul presiunilor.

Blazek în experiențele sale esteziometrice făcute după orele de clasă, ca să determine curba oboselei elevilor găsește numai trei tipuri deosebite. Este interesant de observat la el clasificăția pe care o face între elevi după curba oboselei careia îi aparține. Elevii cei mai buni sunt reprezentanții curbei orizontale, sau după cum i-am numit noi, tipii staționari. Al doilea fel de tip ar fi după el cel ascendent (crescător) care ar cuprinde pe elevii mai silitori. Ultimul tip care înglobează pe elevii mai puțin dotați ar fi acela urcător cu slăbire în mijlocul curbei.

Un mare gol pe care ni-l lasă Blazek în clasificarea sa relativă la tipurile de oboseală este aceea că nu menționează tipul scoborător și tipul concav, lucru care mă face să cred că el a experimentat numai cu elevi foarte buni și buni, excluzând elevii slabi, sau că între subiecții pe care i-a experimentat nu s'au găsit elemente slabe, căci ambele tipuri ce ne rămân dacă scoatem pe cel orizontal, sunt ascendente (urcătoare) iar după experiențele făcute de către Schuyten, tot cu esteziometru, care experiențe l-au dus la rezultatul că la o muncă egală, cei mai puțini inteligenți obosec mai mult, am conchide că tipul concav însumează pe elevii și mai puțin dotați, (mediocri), iar tipul scoborător pe cei slabi.

În rezumat concluziile la care ne duc rezultatele experiențelor lui Blazek și Schuyten sunt că elevii ar putea fi clasificați după curba de muncă ce reprezintă, în modul următor :

- Tipul scoboritor elevii slabi.
- Tipul urcător elevii buni (silitori).
- Tipul urcător cu slăbire elevii bunișori.
- Tipul concav elevii mediocri.
- Tipul scoboritor elevii slabi.

Rămâne ca să vedem mai departe confruntând rezultatele la care m'au dus experiențele personale, în ce măsură putem primi această clasificare, având în vedere că ea ne-ar aduce un serviciu real de o importanță capitală, la cunoașterea elevilor noștri.

(Va urma).

George Salos.

Administrația la școlile primare.

De când școlile noastre normale — din lipsa mare de învățători — s'au redus la 6 clase, zilnic ni se dă ocaziune să constatăm, că învățătorii eșiți din acestea școli în marea lor majoritate nu sunt pătrunși în destul de dragostea pentru cariera de dascăl, nu sunt desăvârșit luminați asupra tuturor chestiunilor școlare și în primii ani de dascălie îi vedem alergând din un loc într'altul pentru a trece la alte caricri mai rentabile și mai ușoare.

S'a constatat din partea subvizizorilor de control, că învățătorii noștrii tineri în materia de administrație a școlii sunt deadreptul superficial pregătiți, sau — să fiu mai sincer — nu sunt pregătiți de loc. Câți învățători n'am văzut, cari eșind în viața practică nu știu face un raport și cine nu știe că o mare parte din învățătorii noștrii conduc registrele școlare fără nici o cunoștință de cauză, cu matricolele fără legătură între partide, cu clasificările defectuoase și fără stabilirea ordinelor de clasificare, cu registrele de intrare și eșire în completă debandandă etc., ba am văzut și învățători de aceia, cari la sfârșitul unui an de muncă și-au distrus registrele, deoparte pentru că nu le făcuse bine, de altă parte pentru-că erau de credință, că nu mai au lipsă de ele, așa că după mulți învățători la plecarea dela o școală, nu rămâne nici o urmă, iar cei ce le urmau o luau iarăși dela început, lucru destul de grav dacă luăm în considerare că nenunțate școli nu au un inventar din care să se poată constata averea școlii.

Cum învățătorii sunt de drept secretarii comitetelor școlare în sarcina lor cad și facerea socotelilor școlare. Aceasta operațiune este destul de complicată, având atâtea felii de registre, ca registru partizi, bonuri de plată, registru chitanțier, bordouri separate la fiște care artișol, cont de gestiune etc. Aici iarăși ce să vezi? Nici o uniformitate, câți învățătorii atâtea sisteme de socoteli; unii le fac după Instrucția Ministerială din anul 1925, alții după un sistem mai vechiu, la unele școli le fac notarii comunali după sistemul socotelilor comunale, la altele sunt în restanță de pe mai mulți ani.

Se admitem că sunt și județe unde socotelile școlare se lucră mai punctuos și mai uniform; (cum e de exemplu în județul Sălaj, grație contabilului Marginean de acolo) dar în schimb

se poate afirma cu certitudine, că avem și comitete școlare județene de acelea, cari nici n'au barem evidență despre școlile, cari de ani de zile nu și-au făcut socotelile și nu le-au înaintat spre aprobare, bineînțeles la cari funcționarii sunt numai în trecere spre alte funcțiuni mai grase.

Nu mai bine stăm nici cu chestia exarendării locurilor școlare.

În fața acestor constatări dureroase ni se va spune, ei bine pentru ce sunt subrevizorii noștri de control? Nu sunt ei pentru ca să îndrepte acestea stări deplorabile și să facă odată ordinea recerută în administrația școalelor noastre? Ba da, răspundem noi, subrevizorii de control sunt pentru ca să dea îndrumările necesare ca localurile de școală să fie reparate și curățite, ei se vor îngriji ca recensământul, înscrierile și registrele să fie conduse în regulă, ei trebuie să observe care este cantitatea de cunoștințe a școlarilor, să vadă biblioteca școlară, să cerceteze socotelile, cursul de adulți, cercurile culturale, centrele culturale, se facă exarendarea locului școlii etc.

Întrebarea e cum le va putea face subrevizorul într'o jumătate zi, căci conform ordinului Ministerial, subrevizorul numai atât poate sta la un învățător. Nu le va putea, va face din ele, îi vor scăpa multe din vedere și va pleca mai departe ca să poată face cele 18 zile de inspecție lunară; iar stările vor rămânea tot cele vechi, cu o administrație în plină debandandă spre rușinea noastră a tuturor.

Ce e dar de făcut?

Eu cred că în fața acestor dureroase constatări să impun imperios trei lucruri și anume:

1. Școlile noastre normale să fie ridicate de urgență la opt clase și în ultima clasă normalişti să facă praxa necesară referitoare la conducerea tuturor registrelor școlare, nu cum se face astăzi, când unii normalişti ies învățători și în școlile normale nici nu văd registrele școlare și apoi să se învețe contabilitatea școlară și nu contabilitatea comercială, de care învățătorul n'are nici o lipsă.

2. Fiștecarea comitet școlar județan să aibă de contabil-secretar un astfel de învățător sau subrevizor, care să fie pătruns de însămnătatea postului ce-l ocupă și care să n'aibă alta ocupațiune, decât aceasta; pentruca să știe tot ce să face și să petrece cu averile școlilor din județ, căci altcum pe lângă o

contabilitate superficială averile comitetelor școlare comunale se risipesc ca făina orbului.

3. Subvizorul școlar să nu i se limiteze timpul cât să stea la o școală, pentruca astfel fără grabă să poată îndrepta tot ce este de îndreptat, intrând în contact cu comitetul școlar și cu toți ce ce va afla de bine pentru limpezirea greutăților — la din contra — marșruta de astăzi ce e drept subvizorul va băga groază în învățătorii; dar nu va aduce cauzei nici un folos și nu va fi pionerul, care să privegheze, să ajute și să salveze situația, ci va fi un simplu polițist ci' tural, un grăbit care aleargă pururea ca să nu scape trenul, iar administrația școlară va rămânea și pe mai departe în voia întâmplării, în halul în care se află.

Am spus toate acestea nu cu gândul de a jigni pe nimeni, ci din dragostea ce o am față de problemele școlare, în credința că cei chemați vor sări, vor sana relele și vor ridica pe bietul învățător din acest impas, iar școlai noastre îi vor da prestigiul și avântul recerut.

Vasilie Nossu.

Școala activă.

Cu aripile fâlfâind și cu'n avânt îmbucurător, neîmpedecate de marginile țărilor, de deosebiriile popoarelor; ideile nouă despre școală și educație — plâsmuite de geniile din apus, încă din timpurile mai vechi — au străbătut din țară, în țară, au cucerit popoarele civilizate și au venit să schimbe felul de educație de până acum. Să facă să domnească în școlile de azi: dragoste, seninătate, voieșie și îndemn la muncă. Să schimbe aerul morocănos, datorită verbalismului, din școlai vechi; într'o atmosferă plină de seninătate și viață, înpletită în chip măestrit, reflexiunile adânci, pedagogie creează o școală nouă, o școală numită — activă — după felul cum se realizează munca și educația. Cu drept cuvânt, această școală se ridică înoptriva celei vechi, care este omorirea de personalități.

Metoda școlai vechi, care întrebuijează ca mijloc educativ numai vorba, se adresează numai memoriei, sau cel mult și în rari cazuri inteligenței — este unilaterală căci sufletul omului și mai ales al copilului se afirmă și mai mult ca sentiment și voință.

Paginile scrise de unii elevi ai școlai — și care zugrăvesc constrângerea rigidă din aceste școlai — sunt dureroase pagini, care trebuie să dea de gândit pedagogilor și educatorilor, pentru o reformă a sistemului de educație. Acest sistem, prin faptul că

include pe elevi între ziurile clasei, nu ține seamă de cerințele actuale ale sufletului, nu-i pregătește pe copii pentru viață, căci îi smulge din mediul ei natural. Metoda întrebuintată fiind un potop de vorbe, șdrobește spontaneitatea, omoară imboldul de activitate și de inițiativă al școlarului.

Însă svonorurile despre școala activă arată : că epoca constructivă își anunță zorii. Cele câteva licăriri de începuturi, din cauza entuziasmului prea mare, nu sunt ferite de oarecare exagerări. Câtiva începători, ca să scape de educația dintre cei patru pereți ai școlii, au cerut școală în aer liber. Cum a fost școala lui Cecil Hedré, a lui Badloy din Anglia și Bemolin, cărora le-au urmat încă altele. Ele se găsesc departe de șgomotul orașelor și-si află culcușul în liniștea vieții de la țară, lângă o pădure cu aer ozonat, cu pârâiașe limpezi și cu verdeață imbelsugată.

Aici educatorii duc pe copii și-i pun direct în contact cu natura, cântată atât de mult de Rousseau.

Tolstoi, cu școala de la Iasnaia Poliana, spuné că și mer-sul lecției este hotărât de copii, căci ei sunt absolut liberi în educație. El caută să împace firea copilului veșnic activă, punând la dispoziție lucrul manual, care satisface această cerință.

Școalele lor se întemcează în doosebi, pe metoda activă, care urmărește formarea de personalități. Însă sistemul de educație — nu poate fi schimbat din temelie, ci poate fi îmbunătățit. Nu se poate luptă de tot în contra intelectualismului — care a făcut pe om să înfrângă puterea naturii ; căci prin știință omul stăpâneste întreaga fire. Școala activă nu este o invenție a pedagogiei moderne, ea își are originea într'un trecut destul de îndepărtat. Metoda activă — pe care se întemcează — își găsește originea în filosofia elenă la Socrate.

El nu impunea filosofia discipolilor săi, ci căută ca priatr'o activitate continuă de gândire, a dascălului și a discipolului să se ajungă la adevăr. Directivele lui Socrate însă au fost oprite de evul mediu, când individul era constrâns numai de dogmele religioase. Ele s'au continuat și au început să ia avânt, odată cu renașterea, au început să se oprime în istoria culturii omenești.

Lanțurile tradiției și autorității au fost rupte de dorul fiecărui individ, de-a trăi viață personală și deplină. Epoca renașterii este socotită ca preludiul școlii active de care sunt legate numele câtorva filosofi, cari prin intuiția lor genială au întrevăzut ideii, ce uneori azi au ajuns să se confirme.

Astfel din lucrarea lui Rabelais „Gargantua et Pantagruel“ se vede prețul pe care îl pune pe: intuiție, joc, excursii și lucrări manuale. Montegne în ale sale „Essais“ cere să dea elevului, o dezvoltare armonică, să învețe totul din plăcere și ceea ce va exercită mai mult inteligența. Cu adevărat influențată de epoca renașterii este „Didactica magna“ a lui Comenius. El spune că nu cărțile ci natura însăși să formeze educația ; totul să se învețe muncind. În veacul al 18-lea se ridică clare, luminate

și atât de bogate în adevăr, principiile geniale ale lui Rousseau; cuprinse în cartea sa „Emil“. Adevărurile, stabilite de Rousseau, au împlinit multe din lipsurile educației. În mare parte principiile sale pot intra neschimbate în cadrul școlii active. Adevăratul părinte al școlii, adevăratul apostol cu sufletul plin de lumină și căldură, cu vederile lui clare și luminate cu toate aceste calități din care e țesut sufletul său este Pestalozzi. Principiile sale sunt scoase din practică; rolul școlii lui este dragostea nețărmurită și intuiția. Dragostea cu care el muncia ar fi de-ajuns să încălzească multe din școlile noastre de azi. Urmașul fidel al lui Pestalozzi, Herbart, pune mare preț pe simțul tactilo-motor. El spune, că copilul e în limita puterilor lui: artist, producător, inventator și creator.

Toate aceste reflexii ale pedagogilor geniali se împletesc ca un mănunchiu și formează baza școlii active, care a intrat azi în preocupările de căpetenie ale educatorilor actuali. Privită sub aspectul practic uneori, școala activă este nouă, căci bazele teoretice și le are într'un trecut destul de îndepărtat. Școala activă dă dreptul fiecărui individ, să trăiască o viață deplină; lasă liber pe copil să-și desfășoare energia, pe căile ce-i dă imbold structura ființei sale.

Fiindcă școala activă are o bază solidă psihologică — își dă seama, că un copil nu este miniatura sufletească a unui om matur; ci este o ființă de sine stătătoare, care își are viața sa proprie sufletească și care trebuie studiată. Copiii sunt în tocmă ca și frunzele unui copac, care numai din depărtare se aseamănă, privite însă de aproape, fiecare prezintă ceva deosebit.

Școala activă conformează intuiția și educația, după individualitățile cu care lucrează. Binet spune, că copiii mai întâi arată plăcere pentru: cântec, desen, povestiri, invenții, a umbla cu obiectele, a le mișca și a face din ele creații. Altfel educația pe acest fel natural, copiii nu vor simți trecerea bruscă de la viața de acasă și cea din școală. Ei vor păstra același dor natural de observație, aceeași lume de iluzii și aceeași dragoste de joc și mișcare. Școala activă tinde să îmbrățișeze, să pună în activitate toate forțele copilului și să le desvolte; făcând astfel oameni, cari trăiesc realmente până'n adâncul ființei lor.

Principiul cel mai luminos al școlii active — este principiul activității proprii. Activitatea proprie este aceea care ne duce la formarea de personalități, libere, apte de-a trăi într-o țară democrată. Școala activă tinde să facă din elevul său un gânditor și un lucrător — o ființă activă și inteligentă. Nu-l pregătește pentru o meserie, ci-l face apt de-a trăi în orice mediu. Omul se formează mai mult prin ceea ce face, de cât prin ceea ce vede și aude. Acest adevăr îl înfățișează atât de frumos

un cugetător indian : Ca să se scape de întunecet sămânța caută să încolțească. Ca să se scape din negura nelămuritului gândirile și concepțiile caută mereu prilejul de-a se exterioriza. Lecțiile le vom face în grădină, în mijlocul naturii vorbitoare. În grădina școlară lecțiile de intuiție și științe naturale, vor decurge într'un mod natural, plăcut și cunoștințele vor săpă urme adânci în sufletele copiilor. Religia se poate face observând misterele dezvoltării unei plante dintr'o semință atât de mică. La geografie copiii vor însemna forma țărilor, cu munții și apele în nisip. Clasele vor fi împodobite cu tablouri și flori, ca un cămin familiar; iar într'un colțisor un dulap, sau în lipsa lui câteva rafturi și în niște cutioare vor fi adunate de învățător și copii tot felul de plante și vietăți, ce se găsesc în aceasta regiune. Vor fi așezate aici cu grije și vor fi privite ca o avere prețioasă, pe care învățătorul și copiii vor căuta mereu s'o îmbogățească.

Învățătorul unei școli active, dinainte își face socotcală de ce material didactic îi trebuie, pentru fiecare lecție. Împreună cu copiii caută să adune tot ceace le stă în putință. Când sosește ora de lecție, ia din muzeu ceace se potrivește; apoi fiecare copil scoate ceace a adunat. Se observă tot materialul și printr'o conversație interesantă, plăcută și care deslănțuie efortul fără să se simtă. Lecția se desfășoară în mod plăcut și toate puterile sufletului sunt în activitate; iar școala cu adevărat se poate numi activă.

Școala activă îmbrățișează în mod complet, toate cerințele sociale și naționale, lucrează trezind la activitate puterile, din cele mai profunde ascunzături sufletesti. La noi școala activă, va actualiza toate forțele, ce-au stat atâtea veacuri în amorțire, va contribui în mare măsură la înlăturarea unirii sufletesti, după ce unirea politică s'a îndeplinit. Lucrând fiecare națiune pentru progresarea ei se va ajunge la desăvârșirea omenirii în genere.

Școala activă cu bazele ei atât de temeinice și stabilite în mod atât de aprofundat, deslănțue o atmosferă plăcută, atrăgătoare și ideală, în cât fiecare educator este atras, fiecare dorește să-i cunoască principiile; căci aplicarea lor aduce mari rezultate.

Maria Checicheș, învățătoare.

Cronică

Cu hotărâri eroice 8 ani de zile am susținut pe cetățuia Asociației noastre modestul drapel al revistei: „Invățătorul“. Deși în această vreme am făcut jertfe grele și toată munca gratuită, totuși n'am voit să ne lăsăm învinși de indiferentismul multora. Din contră pe lângă colaborarea internă a Comitetului de redacție, am asigurat, pentru cetitorii noștri condeiele distinse a Dlor prof. universitari N. Giulea și Șt. Bezdechi, cari în anul trecut aproape număr de număr au ilustrat paginile revistei noastre. Ear acum mai nou am putut câștiga și simpatia fruntaușului scriitor ardelean d-l Ion Agârbiceanu care va sta alături de noi întreg anul 1928 pe poarta căruiă intrăm deja cu No. 2. Și nădăjduim încă să facem cetitorilor noștri și alte surprize de colaborare având deja promisiuni și din partea unor harnici profesori a instituțiilor școlare din Cluj.

Deci să poate observa că noi ne facem datoria. Așteptăm deci dela colegi să ne înțeleagă și să ne ajute cu achitarea abonamentului restant și curent, pentruca nici insufletirea noastră să nu scadă. Datoriile vechi ca și sumele nouă ne pot ajuta să facem nouă și nouă îmbunătățiri și ca formă tehnică și ca hrana substanțială. Institutul „Ardealul“ unde ni se lipărește „Invățătorul“ are posibilitate prin stabilimentele de care dispune să o ridice alături de oricare revistă similară și ca estenziune și ca execuție.

Și noi aceasta am dori.

Ear pentruca revista noastră să fie espresia fidelă a frământărilor noastre dăscălești, cerem colaborarea fraților din provincie comunicându-ne năcazurile și greutățile vieței actuale a învățătorului român.

Cunoaștem în rândurile noastre oameni destoinici, cari știu cu destulă pricepere fixa pe hârtie icoane din neajunsurile școlii și învățământului nostru. Nu le trebuie decât hotărârea de a se pune pe lucru. Noi le vom pune cu plăcere la dispoziție coloanele revistei: „Invățătorul“.

Lucrurile de interes general le vom utiliza, chiar și atunci când ar trebui prelucrate din nou.

Așa să fie!

24 Ianuarie 1928.

Intre multele sărbători bisericesti, neamul nostru românesc are și câteva prasnice naționale. Acestora trebuie totdeauna să le dăm însemnătatea recerută pentrucă prin ele deăvârșim educația națională.

Sărbătorirea prasniciilor naționale se poate face numai cu ajutorul școllelor. De aceea la astfel de prilejuri noi învățătorii trebuie să fim cu mare băgare de seamă la alcătuirea programe-

lor. Din acestea nu pot lipsi declamările cu conținut patriotic, cântările naționale și 2—3 jocuri în costumele românești a regiunii respective. Peste acestea trebuie să culmineze vorbiră ocazională în care trebuie să se inziste asupra însemnătății zilei ce se serbează. În forma aceasta credem s'ar face o *tradiție*, care va fi un moment de *revelație națională* pentru satul sau orașul în care e aranjată serbarea.

Prima între sărbătorile naționale a fiecărui an este ziua de 24 Ianuarie, când neamul nostru prăsnuește „*unirea principatelor române*”. Această sărbătoare, care este preluatul unirei celei mari trebuie să capete totdeauna însemnătatea recerută. Fără o *pătrundere* a acestui prasnuc nu vom putea pricepe luptele ce s'au dat în intervalul celor 60 ani până la înfăptuirea României mari. Trebuie cunoscute în toate amănuntele frământările uniuniștilor dela 1859. Dela acești idealști pot învăța multe lucruri folositoare oamenii noștrii de azi : *cârmuitori* și *cârmuiți*. *Jertfele* ce le-au depus cu toții, pot fi pilde adânc grăitoare pentru toți cei ce *speculează unirea cea mare*. Alungați din principatele române cheltuesc *averile proprii* pentru izbânda unirei, prețuind avuțul public, cum nu se întâmplă astăzi. Prin *istefimea* și *diplomația lor* au biruit cerbicia cabinetelor străine înfăptuind peste voia dușmanilor unirea principatelor deschizând larg drumul, la cea care avea să urmeze, — atât de rău înțeleasă de mulți bărbați de ai noștrii.

Și câte alte meditații nu ne înbie prasnucul dela 24 Ianuarie 1928.

(tr.)

Un praznic neobicinuit.

Popoarele culte știu să-și sărbătorească cu un deosebit fast pe aleșii lor. Și aceasta o fac până sărbătorii sunt în viață spre a-și avea și ei mulțumirile lor sufletești că neamul din care fac parte le e recunoșcător pentru munca și opera săvârșită.

Pentru astfel de prasnice se aleg diferite etape de vârstă, ori alte evenimente ca retrageri din viața publică, pensionări etc. Ce să spunem apoi de cultul ce ridică acestor eroi naționali după moartea lor, eternizându-le memoria în monumente neperitoare, cari le evoacă ființa la anumite epoci ce se sucează în cursul omenirii spre vecinicie.

În privința aceasta noi românii am fost destul de ingrați căci personalități distinse ca : *Eminescu*, *Coșbuc*, *Vlăhuță*, *Chendi*, *Iosif* ș. a. au trebuit să se stingă în mizerie asigurându-și existența în munci obositoare streine de preocupările lor sufletești. Dar n'au fost mai norocoși nici după moarte. Vulgul își mână frământările zilnice înainte înpuținând tot mai mult numărul admiratorilor.

Ceva deosebit s'a petrecut cu scriitorul *I. A. Brătescu-Voi-*

nești. Societatea Scriitorilor Români a luat inițiativa pentru sărbătorirea marelui prozator din prilegiul împlinirii 60 de ani. Spre acest scop societatea selectă a Bucureștilor a organizat la Ateneu o adevărată manifestație publică la care au luat cuvântul reprezentantul : Soc. Scr. Români, Academiei Române ; a Ministerului Instrucțiunii, a Min. de culte ; a Soc. Dramatice ; a Sindicatului artiștilor ; etc. Tuturor la sfârșit le-a răspuns cu vorbe înduioșetoare sărbătoritul.

Am ținut să relevăm acest lucru, fiindcă din opera bogată a acestui scriitor clasic a câștigat și școala noastră primară care în bucățile de cetire a diferitelor clase a introdus câteva lucrări alese ca : „Puiul“, „Nicușor“, „Privighetoarea“ etc.

Dorim deci distinsului nostru scriitor încă multe zile bune spre ași putea continua munca sa clasică spre binele literaturii și câștigul culturai naționale.

(tr.)

Consfătuirea dela „Casa Școalelor“.

În zilele de 6 și 7 Februarie s'a ținut o consfătuire la „Casa Școalelor“ cu revizorii și inspectorii anumitor circumscripții școlare din țară. Cu acel prilej inspectorii generali au prezentat rapoarte amănunțite despre numărul copiilor în vârstă de școală dela 5—7 după recensământul urban și rural. Deosebit apoi a celor înscriși cari cercetează grădinile de copii după județe și regiuni. Tot asemenea s'a făcut seamă despre numărul copiilor de 7—16 ani după recensământul urban și rural, spre a se vedea câți cercetează școala primară și urbană, și câți rămân fără instrucție, după județe și regiuni. Conferința a discutat și chestiunea școalelor de adulți, care e o prea serioasă latură a problemei mari culturale.

În legătură cu numărul obligaților, cei întruniți sau ocupați, cu numărul școalelor și a saelor de învățământ, precum și cu numărul conducătoarelor învățătoarelor și învățătorilor.

S'au oprit apoi asupra stărei construcțiilor școlare din 1927, și compania ce trebuie să se înceapă în 1928,— pentru ca să încheie cu activitatea cercurilor și centrelor culturale.

Atât ne raportează ziarele.

Nu știm însă nimic din rezultatele și concluziunile la cari a ajuns conferința. Nu cunoaștem nimic din măsurile ce cred că vor trebui luate de organele superioare spre a se vindeca multe din ranele de care suferă învățământul nostru primar.

Noi românii în felul nostru suntem dedați să ne mărginim la vorbe fără să trecem și la fapte.

Fi vom desmințiți ?

Librărie românească.

Orice încercare de o strângere a rândurilor în sinul Cor-

pului didactic e binevenită. Prilejuri să dau destule. Fie în felul organizațiilor profesionale, înființarea de bănci, societăți de înmormântare, librării școlare etc.

De astădată un început bun ne vine dela Sighișoara. În fața noastră avem un prospect de semnat acțiunii pentru înființarea unei „*Librării românești*“, prin care să se poată procura și plasa cărți literare, material didactic, manuale de școală, mașini de scris, instrumente muzicale, aparate Radio etc.

Inițiatorii sunt profesorii secundari în colaborare cu fruntașii Corpului didactic primar. Acest lucru ne înveselește, fiindcă cu atât e mai asigurată reușita. Sperăm că capitalul de 1 milion se va putea semna, în așa fel ca instituția să rămână cu caracter românesc servind interesele naționale.

Cunoaștem câteva înșghebări de natura aceasta la Cluj, Făgăraș și Bistrița, cari trăesc relativ bineșor. Și dacă interesul colegilor din jurul lor ar fi mai mare ar prospera chiar foarte bine.

Din partea noastră nu avem decât vorbe de încurajare pentru colegii dela Sighișoara.

Dispoziții ministeriale.

Ministerul Instrucțiunii, în urma discuțiilor avute cu delegația învățătorilor din Basarabia și Bucovina, a luat dispoziții ca să se țină examene excepționale de definitivat și înaintare gr. II și inspecții speciale pentru gr. I, și se țină până la 15 Martie pentru toți învățătorii care din diferite motive nu s'au prezentat până acum, ca să li se poată acorda gradele respective la care au dreptul.

Examene de înaintare.

Examenele de înaintare pentru 1929 se țin la 1 Martie 1929. Cererile de înscriere se fac de pe acum, pentru a se putea face la vreme inspecțiile speciale.

Candidații care au pedepse vor trebui să dovedească că le sunt prescrise.

Proba orală va fi asupra operei lui I. W. Gunning „*Un învățător, viața și opera lui Jean Lighthart*“, traducere de Ion Marinescu directorul școlii de băieți din Câmpulung Muscel.

Lucrarea costă 100 Lei și se poate procura dela autor.

Agitația învățătorilor basarabeni.

O delegație a învățătorilor din Basarabia, în frunte cu d-nii Arhip, Berliba, Sârbu și alți, au fost la București, pentru a protesta contra modului cum s'au făcut încadrările corpului didactic primar.

Delegația, care a fost însoțită de majoritatea parlamentarilor basarabeni, s'a prezentat în audiență d-lui ministru dr. An-

gelescu, cărui, i-au înmănat un memoriu cuprinzând cele ce urmează :

— „Corpul Didactic Primar din Basarabia până la 1 Aprilie 1921 a fost salarizat egal, indiferent de anii serviți în învățământ. Pentru a se introduce un sistem și ordine în salarizarea corpului didactic din Basarabia, Ministerul de instrucțiune printr-o decizie a dispus încadrarea învățătorilor basarabeni în gradele respective din vechiul regat (definitivi, înaintați și institutori) pe baza vechimei și anume : Cei cu trei ani împliniți să se încadreze ca învățători definitivi cei cu șase ani, ca învățători înaintați și cei cu doisprezece ani vechime ca institutori.

În legile învățământului primar rus nu existau asemenea grade. Decizia de încadrare nu fixează data încadrării de oarece nu s' se făcuse încă unificarea învățământului primar.

Noua lege de unificare a învățământului primar din întreaga țară se pune în aplicare pe data de 1 Septembrie 1924. Această lege prevede comisiuni de încadrare a corpului didactic din țările unite și în baza acestei legi, ministerul prin deciziile lui, a dispus încadrarea corpului didactic din Basarabia pe ziua 1/9 1924, data aplicării legii — după următoarele norme : cei cu 3 ani de serviciu împliniți la 1 Sept. 1924 să fie încadrați ca învățători definitivi, cei cu 6 ani, înaintați gradul 2, și cei cu 12 ani, înaintați gradul 1. Comisia de încadrare a ncheiat lucrările și le-a înaintat ministerului spre confirmare. Până în prezent aceste lucrări sosite la minister încă în ziua de 12 Noembrie 1927, stau nerezolvate.

Având în vedere munca depusă de Corpul Didactic din Basarabia pentru românizarea școlilor și propășirea culturii naționale românești din această parte a țării și rezultatele obținute, Corpul Didactic Primar din Basarabia așteaptă îndreptățita și justa apreciere, confirmându-i drepturile ce le acordă noua lege și dispozițiunile ministeriale.

În pragul aniversării primelor 10 ani dela unirea Basarabiei cu Patria Mamă, Corpul Didactic Primar, care a fost unul din principalii factori ce a contribuit la această unire, crede că nici o piedecă de ordin material nu poate să existe pentru a se opri confirmarea drepturilor lui.

Neconfirmarea lucrărilor comisiunii ar provoca o dezordine în administrare și o neliniște, disperare și indignare a 1500 învățători astăzi în cauză, care sunt deprinși a vedea într-o decizie ministerială o lege ce numai respectată trebuie să fie.

D. ministru dr. Angelescu, a promis că în cel mai scurt timp va rezolva această chestiune în care scop a dat delegație d-lui St. Holban, director în minister și cunoscător al chestiunii să-i prezinte de urgență un raport amănunțit în această chestiune.

Dela hotărârea ce o va lua d-l ministru al instrucțiunii publice, depinde desfășurarea noilor planuri ale învățătorilor basarabeni în lupta lor pentru câștigarea drepturilor lor sacre.

Măsurile luate de D-l. Ministru nu au fost mulțumitoare, fiindcă convenția făcută cu colegii bucovineni a cercat să o estindă și asupra basarabenilor. Aceștea nesatisfăcuți au convocat pe 19 Februarie 1928 un congres la Chișinău. Comandamentul Militar a Corpului III de armată a interzis orice fel de întrunire.

Mai nou pe cale telegrafică aflăm că totuși Congresul a fost autorizat pe ziua de 26 Februarie.

Vom reveni.

Monumentul învățătorilor eroi. În numărul trecut al revistei noastre am anunțat pe toți colegii, în cadrul unui articol, că am pornit acțiunea pentru ridicarea unui monument în memoria învățătorilor ardeleni căzuți în războiu.

În numărul de față începem să publicăm Darea de seamă a sumelor primite în acest scop, cu indicațiunea provenienței fiecărei sume. Aceasta o vom da număr de număr pentru ca toți cei ce se interesează să cunoască situațiunea acestui fond.

Insistăm din nou și rugăm pe toți prietenii și colegii noștri să contribuie unul fiecare cu câte cel puțin 100 Lei, pentru sprirea acestui fond, pentruca la timpul său, să putem realiza această idee. Banii să se trimită la „Banca Învățătorilor“ Cluj, cu mențiunea „Contribuție la Fondul pentru ridicarea unui monument în memoria învățătorilor eroi“.

Scoala și cooperatiia.

Unde-i unul nu-i putere. Unde's doi puterea crește. Această fericită gândire și pornire ne-a adus neamului românesc fericitul stimulent și pornire la înfăptuirea unității noastre naționale.

Noi cei ce trăim azi, în zilele idealurilor naționale avem sfânta datorință a consolida și bunăstarea materială a maselor cari formează colectivitatea statului nostru România-Mare.

Pentru a susține genul creator al neamului nostru este o imperativă cerință a timpului, a promova și asimila interesele materiale a tuturor claselor sociale din scumpa noastră patrie.

Mijlocul prin care s'ar putea ajunge acest sublim scop frățesc și uman este cooperatiia.

Prin diferitele organizații-cooperatiste inițiem râvna spre cruțare, iar prin modul de administrare și desfășurarea programului de muncă dăm maselor educație de morală, disciplină și solidaritate, de cari atât de lipsit este o mare parte a poporului nostru.

Prin însăși operația cooperatistă înlesnim modul de aprovizionare și desfacere în comun, iar prin fondurile și obolurile asociațiilor cooperatiste ajutăm diferitele instituțiuni obștești și sărim în ajutorul membrilor ei slabi.

Necesitățile vremii au impus practicarea vieții cooperatiste, a se începe chiar din școlaele primare.

Noua programă analitică a școalelor primare, prevede un vast material pentru instrucția contabilității cooperatiste, dar numai predat practic acel material și pus în funcțiune activă va da roadele dorite pentru viață.

Cel mai potrivit mijloc spre educația cooperatistă ar fi *Casa de economii școlară*, care ar fi a se conduce efectiv, contribuind cu mici cotizații lunare și cei mai săraci școlari.

În cadrul lucrărilor de compunere a școlarilor să se de-prindă la conducerea registrelor chitanțier, bonier și partiz.

Să se pregătească inventare, facturi, cereri, anunțuri, oferte, comande, borderouri, bilanțe, contracte, polițe etc.

Cărțile și rechizitele școlarilor să se procure prin „*Casa de economii școlară*”.

Din fondurile de binefacere să se distribuie școlarilor săraci caete, creioane, penițe, ba chiar cărți și haine.

Prin acest fel de instrucție și educație cooperatistă se poate arăta școlarilor în mod practic importanța celorlalte cooperative.

J Roman

s. rev. școl.

† Ion T. Cruțescu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A fost reprezentantul tipic al categoriei vechilor institutori, cari organizați în o „*Societate a institutorilor și institutoarelor din România*” Ioan T. Cruțescu de multă vreme le era președinte.

Înșghebându-se în Sept. 1926 Federația Asociațiilor învățătoresți din România, Ion T. Cruțescu intră în comitetul central al acesteia în calitate de prim vicepreședinte.

În trecutul carierei sale fiind un dascăl distins a ocupat și funcția de revizor școlar în județele Teleorman și Ilfov, precum și slujba de inspector general școlar a învățământului primar și suprăprimar.

În vremea din urmă era și consilierul comunal a Municipiului București Sectorul II Negru.

Deși era la vârsta de 63 ani, era în plină vigoare așa încât moartea lui subită din 5 Februarie a fost o adevărată surprindere pentru pretini și cunoscuți.

Odihnească în pace !

† **Gheorghe Andron** Colegii din Târnava mare, au îndurat o grea pierdere. La 23 Ianuarie a trecut la cele vecinice învățătorul Gheorghe Andron, din Fântâna. Decedatul a fost unul dintre cei mai valoroși membrii ai corpului didactic din ținutul Cohalmului, unde a desfășurat timp de 40 de ani o activitate rodnică, atât pe tărâmul școlar, cât și pe cel social și național

Transmitem familiei îndurerate, cele mai adânci condoleanțe.

Cărți.

Cunoștințe folositoare. Seria A. No. 37.

„Ficatul (maine), Pancreasul și boalele lor“, Dr. M. Căhănescu.

„Medicină pentru toți“ — se pare că acesta a fost „Motto“-ul autorului în scrierea cărții. Și într'adevăr este medicină pentru toți.

După ce în puține cuvinte arată rolul ficatului și a pancreasului în corpul omenesc — trece la principalele boale ale acestora. Scrisă într'un atare fel, încât oricine o citește rămâne cu o nestrămutată hotărâre de a se conforma sfaturilor date pentru a evita periculoasele boale ce se pot produce. Un fapt destul de important este evitențierea pancreasului, glandă cu secrețiune internă și externă — despre care mulți nu au decât cunoștințe prea vagi, confundând aproape întotdeauna boalele lui, fie cu ale ficatului, fie cu ale stomacului — organe ce au o afinitate simpatcă între ele. E bine ca fiecare să poată — dacă nu se știe precis boala — cel puțin organul în care ea s'a localizat, pentru ca să urmeze cu atât mai sigur prescripțiile medicului — absolut necesar în acest fel de ocazii — cu cât cunoaște el însuși pericolul ce boala îl poate prezenta. Citirea cărții constituie un bun metod de profilaxie contra boalelor ficatului și pancreasului.

Cunoștințe folositoare. Seria A. No. 38.

„Electroliza și electrochimia“. N. N. Botez, prof.

Cel mai mare merit al sec. XIX-lea a fost dezvoltarea și aplicarea descoperirii lui Volta, — a electricității. Printre nemăsuratele faloase aduse omenirii de aceste fapte — cunoscute de majoritatea cetitorilor — sunt electroliza — descompunerea substanțelor compuse prin electricitate și electrochimia — aplicarea electricității în chimie. Prin electroliză s'a ajuns la galvanizare, galvanoplastie, gravuri electrice etc. Prin electrochimie s'a ajuns la producerea substanțelor chimice prin descompunerea substanțelor compuse. S'a ajuns chiar la fabricarea sintetică a diamantului (Moissau). Cea mai însemnată realizare electrochimică este descoperirea acumulatorilor (Planté), — aparate în cari se poate condensa electricitatea pentru a o folosi la timpul când avem noi nevoie de ea. Tot în urma electricității s'a ajuns la stabilirea teoriei atomice — formulată pentru primă oară de Rutherford.

Toate cele mai de sus, dezvoltate în cadre științifice, se pot găsi în sus menționata carte — care poate servi oricărui iubitor de cultură — ca un far în cunoștințele sale asupra acestui subiect.

Cunoștințe folositoare. Seria B. No. 49.

„Lingoarea“. Dr. T. Dumitrescu.

Necurătenia și îngrijirea, cauze a tuturor boalelor, sunt și cauza lingoarei sau a febrei tifoide. Boală de mult cunoscută — dar nu i-s'a știut pozitiv cauza. După cercetări îndelungate și migăloase s'a găsit un microb — provocător al boalei; avem deci de-a face cu o boală molipsitoare. Perioada de incubație este destul de lungă și nu vine brusc, ci se dezvoltă încetul cu încetul punând bolnavul în pat. Perioade de creștere îi urmează perioada de incubație, — durata ei depinde de gravitatea boalei, de regulă este o săptămână. Ea se caracterizează printr'o urcare bruscă de temperatură. Urmează perioada de stare pe loc a boalei — cea mai periculoasă dintre toate. Dacă prescripțiile medicului nu sunt riguros urmate, boala se poate agrava devenind mortală. Ultima perioadă a vindecării, ține mult. Convalescența se face cu multă răbdare, altfel boala poate reveni printr'o hemoragie internă a intestinului care de regulă este letargică.

Mijloace de evitare a boalei, sunt: curățenia și îngrijirea corpului. Dacă în mijlocul nostru se află un bolnav, el trebuie izolat — materiile lui fecale trebuiesc desinfectate, altfel șansele de propagare a boalei sunt foarte mari.

Mijloacele de răspândire a boalei sunt — apa infectată cu materii fecale de ale unui bolnav. Pentru aceasta când se declară o molimă de a acestei boale e bine să filtrăm sau să fierbem apa înainte de-a o bea. Boala se poate întinde însă și prin contact direct sau indirect cu bolnavul. Trebuiesc luate cele mai riguroase măsuri pentru a pune stavilă dezvoltării baccilului.

Boala aceasta împreună cu fenomenele ce le prezintă și cu mijloacele practice de evitare, este amănunțit descrisă în cartea aceasta — într'un limbaj popular, lipsit de termeni medicali, pe înțelesul tuturor. O recomand călduros învățătorilor cari pot, la un caz de ivirea boalei, înlocui urgent pe medic — dând tot odată sfaturi înțelepte pentru stavilirea molimei, făcând în acest fel un bine obștesc, de care ei mai întâiu vor fi mulțumiți. Se înțelege că intervenția medicală este absolut necesară.

E. Pora.

Tratat de geologie de prof. I. Simionescu. Profesorul I. Simionescu dela Universitatea din Iași a scos de sub tipar o carte de mare valoare didactică: *Tratat de geologie*. Cartea, destinată specialiștilor are farmecul tuturor cărților acestui autor și meșter popularizator al științei. În un stil ușor, curgător explică cele mai complicate teorii și astfel este cea mai bună carte de geologie pentru intelectuali cari vor să cunoască elementele științei geologice. Specialiști vor găsi în aceasta bună carte un rezumat foarte prețios al unei vieți dedicată în întregime științei geologice. Vom reveni asupra acestei cărți în unul din numerele viitoare.

V. St.

Convocare.

Domnii acționari ai „Băncii Invățătorilor“ S. A. Cluj se convoacă la a

VII-a adunare generală ordinară

care se va ține Sâmbătă la 17 Martie 1928, oara 3 p. m. în localul societății din Cluj, Piața Ștefan cel Mare No. 5 cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Deschiderea și constituirea adunării.
2. Numirea unui notar și alegerea alor 2 verificatori și scrutinători.
3. Raportul Consiliului de administrație și al Comisiei de cenzori.
4. Stabilirea bilanțului pe anul 1927 și votarea absoluturului Consiliului de administrație și Comisiei de cenzori.
5. Distribuirea profitului net.
6. Alegerea alor 4 membri în Consiliul de administrație cu mandat pe 4 ani, 1 membru în Consiliul de administrație cu mandat pe 2 ani și a unui membru în Comisia de cenzori.
7. Fixarea mărcilor de prezență pe anul 1928.
8. Eventuale propuneri conform Statutelor.
9. Închiderea adunării.

În cazul, că nu vor fi prezentate voturile cerute de alin. 1 din Art. 15 al Statutelor, prin aceasta se convoacă o nouă adunare generală pe ziua de 25 Martie 1928 la orele 3 p. m. în localul societății din Cluj, Piața Ștefan cel Mare No. 5 cu acelaș ordine de zi, când în baza Art. 15, alin. 2 din Statutele societății se vor aduce hotărâri valide, fără considerare la numărul acționarilor și voturile prezente.

Cluj, la 25 Februarie 1928.

Consiliul de Administrație.

Active

Ctul Bilanț încheiat

Numerar în casa		724384	—	
Scout		15328688	—	
Cturi Curente		1467503	—	
Efecte		107500	—	
Diverse conturi debitoare		39128	—	
Mobilier		1	—	17667204
Secția Librărie:				
Marfă în librărie: proprie și în comision				
Ramburse neincasate dela postă	1123799	1151354	—	
Diversi debitori	27555	109587	—	1263641
				18928145

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cheltueli

Ctul Profit

Interese la depuneri . . .	1856310	74		
„ „ reescont	379723	72	2236034	46
Cheltueli generale			260903	20
Salare			735446	—
Porto			161350	41
Chirie			86139	—
Jetoane			25700	—
Contribuțiuni			195535	—
Pentru crearea fondului creanțelor dubioase . . .			50000	—
<i>Profit net</i> : transpūs			6762	52
Profitul anului 1927			277804	48
				3756063
				284871
				4040934

Ioan C. Căprariu
director, expert contabil.

Cluj, la 31

Andrei Pora
președinte.

Anton Domide
v. preș.

Traian Șuteu
v. preș.

CONSILIUL DE
Iacob Boferiu
secretar.

Dr. Romul Curta, Alexandru Filimon,

Gheorghe Stela,

Petre Bura,

Verificat și aflat
Cluj la 26
Jeroniu

Atanasiu Demian,
preș.

Vasile Bncur,
expert cont.

la 31 Decembrie 1927

Pasive

Capital societar	1000000	-		
Fond de rezervă . 70.595				
Fondul librăriei . 50.000				
Fondul special de rezervă pentru amortizarea creanțelor dubioase 50.000				
Fond pentru local 15.000				
„ „ tipografie 20.000				
Fondul de pensie 105.678	311273	-		
Depuneri spre fructificare	13483423	-		
Reescont	2016000	-		
Diverse conturi creditoare	787264	-		
Dividendă neridicată . .	98100	-		
Interese transitoare anticipate	289980	-	17986040	-
Secția Librăriei				
Cărți în comision			657234	- 18643274
Profit net: Transpus			676252	
Profitul anului 1927			27780448	284871
				18928145

și Pierdere

Venite

Profit transpus				676257
Interese și proviziuni diverse				403417150
				404093407

Decembrie 1927.

Victor R Iepurean
procurist, cont. autor.

ADMINISTRAȚIE:

Dr. Vas. Daucu,

Gavril Almășan,

Mihail Hurducaciu

Ioachim Pop,

Gheorghe Prodan,

Gavril Bochiș,

Gheorghe Oltean

în ordine

Februarie 1928.

Pula,

Ioan Pescariu,

Bazil Porușin